

Digitalt kunnande inom småbarnspedagogiken

- Ur personalens synvinkel

Johanna Asplund & Sofia Åberg

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Det sociala området
Identifikationsnummer:	18835, 18780
Författare:	Johanna Asplund & Sofia Åberg
Arbetets namn:	Digitalt kunnande inom småbarnspedagogiken - Ur personalens synvinkel
Handledare (Arcada):	Carina Kiukas
Uppdragsgivare:	Helsingfors stad
Sammandrag:	
<p>Detta examensarbete skrevs på beställning av Helsingfors stad, som en del av projektet <i>Känn teknologin! i daghemmen</i>. Digitala verktyg blir allt vanligare i vårt samhälle, även inom småbarnspedagogiken. Grunderna för planen för småbarnspedagogik lyfter fram personalens uppgift att använda digitala verktyg på ett kreativt och pedagogiskt sätt. Syftet med vårt arbete var därför att kartlägga det digitala kunnandet hos personalen samt hur detta kunde förstärkas. Vi ville belysa hur personalen själv uppfattar sitt digitala kunnande samt hur de upplever stödet de fått. Våra forskningsfrågor var: Hur beskriver personalen på daghem sitt digitala kunnande? Vilka behov ser personalen på daghemmen själv att de har när det kommer till deras digitala kunnande? Vår teoretiska referensram bestod av ett socialpedagogiskt perspektiv samt digital kompetens. Som metod valde vi att använda enkät, för att samla in ett större sampel på en kortare tid. Datainsamlingen ägde rum på svenskspråkiga daghem i Helsingfors. Vi samlade in 66 enkäter från 14 daghem. För att bearbeta vårt insamlade material använde vi oss av univariat analys. Resultaten visade att de flesta av respondenterna använder digitala verktyg åtminstone en gång i veckan och att de flesta uppfattade att de har ett bra digitalt kunnande och en positiv attityd till digitala verktyg som en del av verksamheten. Vidare visade resultaten att de flesta av respondenterna upplevde att de fått bra stöd i att använda digitala verktyg, men att de gärna ville ha mera stöd. Fortbildning på daghemmet, kollegialt stöd och praktiska exempel hörde till de mer önskade stödformerna. Våra slutsatser var att personalen beskriver sitt digitala kunnande i positiva termer och visar ett klart intresse för digitala verktyg. För att lära sig använda digitala verktyg på ett pedagogiskt sätt önskade personalen ett mångsidigt utbud av stödformer, samt en arbetsmiljö som lyfter fram det kollegiala stödet.</p>	
Nyckelord:	Småbarnspedagogik, teknologi, <i>Känn teknologin! i daghemmen</i> , digitalt kunnande, personal
Sidantal:	70
Språk:	svenska
Datum för godkännande:	2.11.2018

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Social Care Work
Identification number:	18835, 18780
Author:	Johanna Asplund & Sofia Åberg
Title:	Digital competence in early childhood education – The staff’s perspective
Supervisor (Arcada):	Carina Kiukas
Commissioned by:	Helsingin kaupunki
Abstract:	
<p>This degree thesis was written for the City of Helsinki, as part of the project <i>Känn teknologin! i daghemmen</i>. Digital tools are becoming more common in our society, including in the field of early childhood education. The plan for early childhood education highlights the use digital tools in a creative and educational way, and the staff’s knowledge in the matter. The purpose of our work was therefore to chart the digital skills of the staff and how this could be improved. We wanted to highlight how the staff perceive their digital skills and how they perceive the support they received. Our research questions were: How do staff at the daycare describe their digital skills? What needs does the staff at the daycare themselves see that they have when it comes to their digital skills? Our theoretical reference framework consisted of a social pedagogical perspective and digital competence. We chose to use survey as our method, to collect a larger sample in a shorter period of time. The data collection took place in Swedish-speaking daycares in Helsinki. We collected 66 questionnaires from 14 daycares. To process our collected material, we used univariate analysis. The results showed that most of the respondents use digital tools at least once a week and most perceive that they have good digital skills and a positive attitude towards digital tools as part of the daily activities. Furthermore, the results showed that most of the respondents perceived that they received good support in using digital tools, but that they would like more support. Continuing education at the daycare, collegial support and practical examples belonged to the more desired forms of support. Our conclusions were that the staff describes their digital skills in positive terms and shows a clear interest in digital tools. To learn to use digital tools in an educational way, the staff wanted a diverse range of support, as well as a work environment that highlighted the collegial support.</p>	
Keywords:	Early childhood education, technology, <i>Känn teknologin! i daghemmen</i> , digital competence, staff
Number of pages:	70
Language:	Swedish
Date of acceptance:	2.11.2018

OPINNÄYTE	
Arcada	
Koulutusohjelma:	Sosionomi
Tunnistenumero:	18835, 18780
Tekijä:	Johanna Asplund & Sofia Åberg
Työn nimi:	Digitaalinen osaaminen – Henkilökunnan näkökulmasta
Työn ohjaaja (Arcada):	Carina Kiukas
Toimeksiantaja:	Helsingin kaupunki
<p>Tiivistelmä:</p> <p>Tämä opinnäytetyö kirjoitettiin Helsingin kaupungin pyynnöstä osana projektia <i>Känn teknologin! i daghemmen</i>. Digitaaliset työkalut ovat yleistyneet yhteiskunnassamme, myös varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen perusteissa korostuvat henkilöstön tehtävä käyttää digitaalisia työkaluja luovalla ja pedagogisella tavalla. Työmme tarkoituksena oli siis kartoittaa henkilöstön digitaalisia taitoja ja miten niitä voitaisiin vahvistaa. Halusimme korostaa, miten henkilökunta havaitsee digitaaliset taitonsa ja miten he näkevät saamansa tuen. Tutkimuskysymyksemme olivat seuraavat: Miten päiväkodin henkilökunta kuvailee digitaalisia taitojaan? Minkälaisia tarpeita henkilökunta itse näkee digitaalisten taitojensa suhteen? Teoreettinen viitekehuksemme koostui sosiaalipedagogisesta näkökulmasta ja digitaalisesta osaamisesta. Menetelmänä päätimme käyttää kyselyä, kerätäksemme suuremman näytteen lyhyemmässä ajassa. Tietojenkeruu tapahtui ruotsinkielisissä päiväkodeissa Helsingissä. Keräsimme 66 kyselylomaketta 14 päiväkodista. Kerätyn aineiston käsittelyä varten käytimme yksivaiheista analyysia. Tulokset osoittivat, että suurin osa vastaajista käyttää vähintään kerran viikossa digitaalisia työkaluja ja useimmat näkevät, että heillä on hyvät digitaaliset taidot ja positiivinen asenne digitaalisia työkaluja kohtaan osana toimintaa. Lisäksi tulokset osoittivat, että suurin osa vastaajista katsoi saaneen hyvää tukea digitaalisten työkalujen käyttämisessä, mutta toivovat enemmän tukea. Koulutustilaisuudet päiväkodissa, kollegiaalinen tuki ja käytännön esimerkit kuuluivat haluttuun tukimuotoon. Johtopäätöksemme oli, että henkilökunta kuvaa digitaalisia taitojaan positiivisesti ja osoittaa selvästi kiinnostusta digitaalisiin työkaluihin. Jotta he oppisivat käyttämään digitaalisia työkaluja pedagogisesti, henkilökunta toivoi monipuolista tukea ja työympäristöä, joka korostaa kollegiaalista tukea.</p>	
Avainsanat:	Varhaiskasvatus, teknologia, <i>Känn teknologin! i daghemmen</i> , digitaalinen osaaminen, henkilökunta
Sivumäärä:	70
Kieli:	ruotsi
Hyväksymispäivämäärä:	2.11.2018

INNEHÅLL

1	Inledning.....	8
2	Bakgrund.....	8
2.1	Digitalisering	9
2.2	Grunderna för planen för småbarnspedagogik	11
2.3	Planen för småbarnspedagogik i Helsingfors.....	13
2.4	Arbetslivsrelevans och avgränsning.....	14
3	Tidigare forskning	15
3.1	Personalens attityder.....	15
3.2	Olika användningsområden.....	17
3.3	Användning i praktiken	18
4	Syfte och frågeställningar	19
5	Teoretisk referensram	20
5.1	Socialpedagogiska perspektiv.....	20
5.1.1	<i>Delaktighet och gemenskap .....</i>	<i>21</i>
5.1.2	<i>Social inklusion och exklusion.....</i>	<i>22</i>
5.1.3	<i>Normer.....</i>	<i>24</i>
5.2	Digital kompetens	25
6	Metod.....	27
6.1	Val av datainsamlingsmetod	27
6.1.1	<i>Tidigare enkäter.....</i>	<i>28</i>
6.1.2	<i>Urval .....</i>	<i>29</i>
6.2	Etiska överväganden	29
6.3	Genomförande.....	30
6.4	Bearbetning och analys	31
7	Resultatredovisning	32
7.1	Bakgrundsinformation och flervalsfrågor.....	33
7.2	Egen uppfattning av kunnande.....	38
7.3	Digitala verktyg i verksamheten	40
7.4	Attityd.....	43
7.5	Upplevt stöd.....	45
7.6	Öppna kommentarer som sammanfattning	46
8	Analys.....	47

8.1	Bakgrundsinformation	48
8.2	Den egna uppfattningen av kunnandet	49
8.3	Det upplevda stödet.....	50
8.4	Attityder och tankar om digitala verktyg	51
8.5	Sammanfattande tankar	52
9	Diskussion	53
9.1	Resultatdiskussion.....	54
9.2	Metoddiskussion.....	57
9.3	Validitet och reliabilitet.....	59
9.4	Arbetsfördelningen	60
9.5	Fortsatt forskning.....	60
10	Källor.....	62
11	Bilagor.....	66
	Bilaga 1. Följebrev.....	66
	Bilaga 2. Enkät om digitalt kunnande	67

FIGURER OCH TABELLER

Figur 1. Tillgängliga digitala verktyg i daghemmen	33
Figur 2. Frekvensen i användningen av digitala verktyg.....	34
Figur 3. Stödmöjligheterna för personalen	36
Figur 4. Tillämpningen av digitala verktyg i verksamheten.....	37
Figur 5. Respondenternas egen uppfattning av sitt kunnande – frågor	39
Figur 6. Respondenternas egen uppfattning av sitt kunnande – påståenden	40
Figur 7. Påverkan av digitala verktyg i verksamheten	41
Figur 8. Attityden gentemot digitala verktyg	44
Figur 9. Det upplevda stödet.....	46

1 INLEDNING

Teknologin blir allt mer aktuell i vårt samhälle, allt från betalning av räkningar till hälsovård sker med hjälp av digitala medel. Denna digitalisering möjliggör utvecklingen av nya produkter och ny service av olika slag. Digitala verktyg ser olika ut idag, än de gjorde på 1960-talet och ingen av oss kan med säkerhet gissa vart den nya utvecklingen för oss. Men vi vet att det digitala är här för att stanna, och att digitalt kunnande lyfts fram och synliggörs, så att den nu ses som en normalitet och inte som en avvikande eller ovanlig kompetens. Många arbeten kräver även någon form av digitalt kunnande. (Salmela 2018 s.23–24)

Då teknologin tar allt större plats i samhället, är den nu även en del av vardagen för många barn. En av småbarnspedagogikens mål är att skapa möjligheter för delaktighet och för barn att aktivt delta i samhället (Utbildningsstyrelsen 2016 s.14). Därför blir olika digitala verktyg även en aktuell fråga inom småbarnspedagogiken och något som bör diskuteras med barnen. Det är viktigt att barn förstår hur teknologi fungerar, både nackdelar och fördelar med den. Man kan se det som personalens uppgift att kunna använda dessa digitala verktyg på ett kreativt och pedagogiskt sätt, samtidigt som de lär barnen om användningen av digitala medel. (Utbildningsstyrelsen 2016 s.22; 36; 44–45) Teknologi och digitala verktyg innehåller mer än bara kompetensen att använda dem, som att förstå vilka risker de medför samt vilka styrkor de kan stärka och utveckla. Genom att integrera den existerande teknologin till småbarnspedagogiken kan den allt mera upplevas som ett naturligt pedagogiskt verktyg. (Avidov-Ungar & Forkosh-Baruch 2018 s. 183–185) Av denna orsak är vårt arbete aktuellt och kan bidra till att stöda och förstå hur man inom småbarnspedagogiken förhåller sig till denna teknologiska förändring, där vi ser att digitalt kunnande hos personalen är centralt.

2 BAKGRUND

Personalens digitala kunnande blir alltmera väsentligt. Eftersom vi vill undersöka personalens digitala kunnande på daghem, anser vi att Grunderna för planen för

småbarnspedagogik (Utbildningsstyrelsen 2016) samt den digitala utvecklingens framgång utgör botten för vårt arbete.

2.1 Digitalisering

Svenska akademins ordlista definierar att digitalisera som att ”införa digital teknik i” (SAOL 2017). Med andra ord kan man säga att digitalisering handlar om hur man inför digital teknik i något, till exempel samhället. Det som digitaliseringen innebär i ett samhälle är att individen och företagen tar plats i centrum av allt och att utvecklingen sker för att skapa möjligheter för dem. Vi har alla olika behov i våra livssituationer, så därmed behövs även olika lösningar. En barnfamilj, en arbetslös och en pensionär har alla olika behov i sin vardag, men genom digitaliseringen kan de ha tillgång till allt bättre och pålitligare servicemöjligheter och tjänster för just deras livssituation. (Finansministeriet 2017) Denna integration av teknologi i dagens samhälle går att iaktta i flera situationer och platser. På den internationella nivån kan vi se att EU skapar direktiv och understöd för teknologisk framfart. Alla länder integrerar sedan det digitala på sin nationella nivå samt på den lokala nivån.

Inom EU har den Europeiska Kommissionen för vetenskap och kunskap (The European Commission's science and knowledge service) skapat verktyg för att öka europeiska medborgares digitala kompetens. DigComp, som verktyget heter (förkortning av "The European Digital Competence Framework for Citizens"), utkom första gången år 2013 och uppdaterades år 2016. Dokumentet skapar riktlinjer på hur digital kompetens används på såväl europeisk, som nationell och regional nivå. DigComp söker att öka individers digitala kompetens för arbete och anställbarhet, lärande, fritid, konsumtion och deltagande eller delaktighet i samhället. (Joint Research Centre 2017)

I december 2016 lanserade EU-kommissionen en koalition för att tillgodose den efterfråga på kunskaper inom informationsteknologin som det finns på dagens arbetsmarknad samt samhället i det stora hela. Koalitionens mål är att hjälpa människor i deras yrkesliv och vardag genom att skapa digitalt kunnande och digitala arbetstillfällen. EU-kommissionen lanserar denna koalition tillsammans med medlemsstater, företag, parter inom

arbetsmarknaden, icke-statliga organisationer och utbildningsanordnare. Kommissionens vice-ordförande, hänvisar till en digital kompetensklyfta som måste åtgärdas för att öka digital kompetens på en internationell nivå. (Europeiska kommissionen 2016) Europeiska kommissionen hoppas på att alla medlemsstater ingått koalitioner tills året 2020. Ett av de mål dessa gemensamma insatser har är att ["modernisera utbildning för att ge alla elever och lärare möjlighet att använda digitala verktyg och material i undervisning och inlärning och för att utveckla och förbättra deras digitala kompetens"]. (Europeiska kommissionen 2016)

Man kan även se den digitala utvecklingen inom lagstiftning i våra grannländer. I mars 2017 utkom den svenska regeringen med ett styrdokument, som står för att stärka elevers digitala kompetens inom grundskolan och gymnasiestudier. Tanken bakom styrdokumentet är att den digitala utvecklingen och digitalisering som håller på att ske, kommer innebära förändringar inom arbetslivet och samhället i övrigt. Bland de mål som ändringen har är att stärka elevers förmåga till källkritiskt tänkande, problemlösning med hjälp av digitala medel, användning av digitala verktyg, användning och förståelse av digitala system och tjänster samt förståelse för digitaliseringens påverkan på individen och samhället. (Regeringskansliet 2017)

Inom Finland kan vi se digitaliseringen på flera områden. Social- och hälsovårdsministeriet har gett ut en publikation 2016, som innehåller de riktlinjer och förutsättningar som gäller vid digitaliseringen av service och verksamhet. Enligt publikationen är Finland en av de länder som bäst lyckats utveckla sitt digitala nätverk inom social- och hälsovården. Publikationen hänvisar till Kanta-tjänsterna samt digitaliseringen av arbetsskyddet. Social- och hälsovårdsministeriet definierar digitaliseringen som förnyande av tillvägagångssätt, digitalisering av interna processer samt tjänsters elektroniska användning. (Social- och hälsovårdsministeriet 2016)

Finansministeriet i Finland har, i samarbete med regeringen, gett ut nio digitaliseringsprinciper som utgör gemensamma spelregler för digitaliseringen inom den offentliga förvaltningen. Dessa principer är:

- Att utveckla tjänsterna ur kundperspektiv

- Att eliminera onödig ärendehantering
- Att konstruera enkla och säkra tjänster
- Att skapa snabbt nytta åt kunderna
- Att betjäna även under störningssituationer
- Att begära ny information endast en gång
- Att utnyttja redan existerande offentliga och privata digitala tjänster
- Att öppna informationen och gränssnitten åt företagen och medborgarna
- Att utse en ansvarsperson för tjänsten och för genomföringen av den

Tanken är att de nio principerna stödjer produktivitetssprånget inom den offentliga servicen, möjliggör kundorientering och ser till att servicen företrädesvis tillhandahålls digitalt. (Finansministeriet 2017)

På lokal nivå, kan man se att Helsingfors stad gett ut en publikation med deras plan att integrera digitaliseringen i skolväsendet. Planen gäller de steg Helsingfors stad kommer att ta mellan åren 2016–2019. Grunden för denna digitalisering är att möjliggöra nya pedagogiska metoder, med tanke på lärarna samt eleverna. Fokuset ligger i att integrera digitala verktyg till elevernas inlärningsprocesser på ett pedagogiskt fungerande sätt samt därmed berika inläringen. Publikationen understryker att informationsteknologin är viktig med tanke på inläring, tankemodeller, informationssökning och – behandling, att producera eget innehåll samt som verktyg för samarbete. (Helsingfors 2016)

2.2 Grunderna för planen för småbarnspedagogik

Småbarnspedagogikens syfte är att främja barnets helhetsbetonade växande, utveckling och lärande i samarbete med vårdnadshavarna. Småbarnspedagogiken främjar jämställdhet, likvärdighet och förebygger utslagning. Barnens delaktighet och aktiva medverkan i samhället stärks av kunskaper och färdigheter man lärt sig inom småbarnspedagogiken. Ytterligare stöder småbarnspedagogiken vårdnadshavarna i deras fostransuppgift samt möjliggör deras deltagande i arbetslivet eller studier. Barn under skolåldern är berättigade till småbarnspedagogik. Deltagande avgör föräldrarna. (Utbildningsstyrelsen 2016)

Till småbarnspedagogiken hör även förskoleundervisningen. Från och med 1.8.2015 blev deltagande i förskoleundervisning förpliktande. Småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning bildar en helhet för barnets växande och lärande som framskrider konsekvent och ger en grund för livslångt lärande. Man planerar också stadi-
eövergångarna med tanke på barnets välmående, smidiga växande och lärande. Utbildningsstyrelsen publicerade år 2016 *Grunderna för planen för småbarnspedagogik* som är den plan som styr verksamheten för barn under skolåldern. Vårdnadshavare är berättigade att bli informerade av anordnaren av småbarnspedagogik om mål och verksamheten för småbarnspedagogiken i de olika verksamhetsformerna. Vårdnadshavarna erbjuds att delta i planeringen och bedömningen av lokal och enhetsspecifik småbarnspedagogik som ordnas regelbundet. (Utbildningsstyrelsen 2016)

Planen för småbarnspedagogik delas i tre nivåer:

- Nationella grunderna för planen för småbarnspedagogik
- Lokala planerna för småbarnspedagogik
- Barnens planer för småbarnspedagogik

(Utbildningsstyrelsen 2016 s.8)

Multilitteracitet och digital kompetens är nu en väsentlig del av småbarnsfostran och det centrala i vårt arbete. Multilitteracitet handlar om att vidga begreppet text, så att det inkluderar såväl skriftliga som verbala, audiovisuella som digitala texter. Grunden för multilitteracitet omfattar olika färdigheter, till exempel numerisk läskunnighet, bildkunskap, mediekunskap och den grundläggande läsfärdigheten. Det handlar alltså om förmågan att tänka och lära sig, vilket i daghemsmiljön innebär att barnen skall uppmuntras till att undersöka, använda och producera meddelanden och texter i olika miljöer, även de digitala. Grunderna för planen för småbarnspedagogiken framhäver att för att utveckla dessa förmågor bör barn ha en vuxen förebild, en rik textmiljö, kultur producerad av barn samt tillgång till kulturella tjänster avsedda för barn. (Utbildningsstyrelsen 2016 s.24)

Personalen skall, tillsammans med barnen, undersöka och observera rollen informations- och kommunikationstekniken har i vardagslivet samt bekanta sig med olika digitala verktyg, applikationer och spel. Personalen handleder barnen i trygga och mångsidiga sätt att

använda sig av digitala verktyg. Även digital dokumentation, i samband med barns lek och verksamhet, skall beaktas. Tanken bakom användningen av digitala verktyg inom småbarnspedagogiken är att främja deras kreativa tänkande, samarbetsförmåga och läsfärdighet genom att barnen själv ges möjligheten att producera innehåll. (Utbildningsstyrelsen 2016 s.24)

2.3 Planen för småbarnspedagogik i Helsingfors

Enligt den nya planen för småbarnspedagogik i Helsingfors ska barnen få synas och höras i stadsbilden, då hela staden tillhör lärmiljön. Inom småbarnspedagogiken lyfter man starkare upp pedagogiken och delaktigheten samt värdering av verksamheten jämfört med tidigare. Till de nya innovationerna hör också multilitteracitet, de digitala och tekniska möjligheterna samt mediefostran. Den största tyngdpunkten i arbetsmetoder finns dock fortfarande i leken och de övergripande helheterna. Starten till ett livslångt lärande finns i småbarnspedagogiken som ordnas som en del av sektorn för fostran och utbildning. Enligt den gemensamma planen för småbarnspedagogik utarbetar alla småbarnspedagogiska enheter (kommunala och privata daghem, samt familjedagvården) en egen verksamhetsplan under hösten. Deltagande i planeringen av småbarnspedagogiken är tillgängligt för barnen och familjerna. År 2016 utarbetade utbildningsstyrelsen de riksomfattade Grunderna för planen för småbarnspedagogik, som vi tidigare beskrev. Anordnarna av småbarnspedagogik är sedan skyldiga att utföra dessa grunder, samt utarbeta en kommunal plan. (Helsingfors stad 2017)

Planen beskriver hur digital kompetens och multilitteracitet har en stark tillvaro i barns och familjers vardag. Planeringen och förverkligandet av daghemsverksamheten ligger i centrum, men numera bör även media beaktas i barnens lekar, erfarenheter samt allmänna kunnande. Mediavärlden har idag en stor mångfald i form av bilder, böcker, program, spel samt digitalt innehåll och av denna orsak bör informationens ursprung och innehåll diskuteras. Personalen skall tillsammans med barnen utnyttja applikationer och olika nättjänster som hör till vardagen. (Planen för småbarnspedagogik i Helsingfors 2017 s.22)

2.4 Arbetslivsrelevans och avgränsning

Grunderna för planen för småbarnspedagogik utvecklas i takt med att samhället går vidare, för att alltid vara aktuell och se till att all småbarnspedagogik kan stöda och främja barnens utveckling. I den nya Grunderna för planen för småbarnspedagogik, som togs i bruk i augusti 2017, är multilitteracitet och digital kompetens en central del av verksamheten. Av denna orsak kommer vårt arbete, som utreder daghemspersonalens digitala kunnande, att vara av vikt inom daghemsverksamheten. Eftersom vårt arbete även skapar en möjlighet för uppföljning av personalens digitala kunnande, bidrar vårt arbete även till fortsatt utveckling inom området.

För vårt arbete har vi valt att endast fokusera på personalens digitala kunnande, både deras egen uppfattning av sitt kunnande samt vilka faktorer påverkar detta. Vi har därmed valt att inte ta fasta på hur detta kunnande syns i vardagen på daghemmen, alltså hur de digitala verktygen praktiskt går att integrera till den redan existerande verksamheten. Det är såklart en central del av personalens kunnande att integrera digitala verktyg i vardagen på daghemmet, men för vårt arbete har vi valt att avgränsa området till att endast inkludera personalens uppfattning av sitt digitala kunnande, så att arbetet inte blir för brett. Eftersom vårt arbete fokuserar på personalen, har vi även valt att utesluta barnens upplevelser av digitaliseringen, för att avgränsa vårt problemområde.

Examensarbetet är en del av Helsingfors stads ettåriga projekt "Känn Teknologin! I daghemmen". Projektets syfte är att utveckla småbarnspedagogikens verksamhetskultur enligt Grunderna för planen för småbarnspedagogik 2016, med fokus på multilitteracitet samt digital kompetens. Projektet har som mål att erbjuda kreativa lärmiljöer som inspirerar barn att utforska sin omvärld, att dokumentera barnens tankar och lärprocesser med hjälp av digitala medel samt att skapa en strategi för den pedagogiska användningen av digitala verktyg. (Pedagogik i Helsingfors 2017)

3 TIDIGARE FORSKNING

För att skapa en grund för vårt arbete har vi använt oss av tidigare forskning inom vårt problemområde. Vi har valt att använda olika ord eller synonymer för daghem samt teknologi som sökord. För att få optimala sökresultat har vi även använt oss av boolska sökoperatörer samt trunkering. Vid stor mängd sökresultat har vi fortsatt med att minska på resultaten och begränsa sökningen med hjälp av olika filter eller krav av var i texten sökorden bör finnas. Därtill har vi, om möjligt, använt oss av "peer-review" artiklar, "full-text" artiklar samt artiklar som publicerats mellan åren 2007–2018, med fokus på artiklar efter 2010. Eftersom teknologin utvecklats väldigt mycket inom de senaste 5–7 åren, kan vi inte heller använda oss av äldre artiklar inom detta område.

I och med vår artikelsökning fann vi tre teman som vi anser relevanta för att förstå personalens användning av digitala verktyg inom småbarnspedagogiken. Det första temat vi fann var hur personalen själv uppfattar digitala verktyg; hur personalens attityder påverkar integreringen av digitala verktyg till verksamheten samt vad som påverkar dessa attityder. Det andra temat vi fann handlade om vilka fördelar användningen av digitala verktyg kan ha, samt hur dessa verktyg kan användas pedagogiskt. Det tredje temat som vi fann fokuserade på hur användningen av digitala verktyg sker i praktiken, samt vilka för- och nackdelar detta kan innebära.

3.1 Personalens attityder

Undersökningar visar att personalens attityder och kunskap av digitala verktyg påverkar hur mycket och på vilket sätt dessa används inom småbarnspedagogiken. Masoumi (2015) tydliggör med sin forskning att användningen av digitala verktyg inom småbarnspedagogiken, tydligt har att göra med personalen och deras kunnande. I forskningen kommer det fram att attityden gentemot digitala verktyg varierar i mycket stor grad. Enligt de kategorier som Masoumi (2015 s.8) fann är digitala verktyg inom småbarnspedagogiken bra med tanke på att berika verksamheten, stöda inlärning samt för pedagogisk dokumentation. Dock används digitala verktyg som ett medel för att hålla barnen sysselsatta, utan desto vidare pedagogisk tanke bakom användningen. Några av de intervjuade ansåg

också att digitala verktyg inte alls hör inom småbarnspedagogiken. Masoumi spekulerade att användningen av digitala verktyg inom småbarnspedagogiken till stor grad beror på personalens attityder, vanor och deras tekniska skicklighet. Forskningen visar även på att personalens digitala kunnande ofta fokuseras till en person i personalen, vilket minskar möjligheterna för användningen av digitala verktyg inom verksamheten.

Blackwell et al. (2014) studie tyder på att även om personalens attityder påverkar användningen av digitala verktyg inom småbarnspedagogiken, lutar dessa attityder oftast på upplevt stöd vid användningen av dessa verktyg. Blackwell et al. delade in variablerna som påverkar användningen av digitala verktyg inom verksamheten i två grupper; yttre faktorer och inre faktorer. Till de inre faktorerna hör till exempel attityd och självsäkerhet, medan till exempel stöd och erfarenhet hör till de yttre faktorerna. Forskningsresultatet (Blackwell et al. 2014 s.86–87) förklarar hur de yttre och inre faktorerna tillsammans påverkar användningen av digitala verktyg inom daghemsverksamheten. Stöd i användningen påverkade rakt personalens användning av digitala verktyg på ett positivt sätt. Men stöd, i samverkan med erfarenhet inom yrket, enhetens digitala riktlinjer samt barnens socioekonomiska status, påverkade också indirekt personalens attityder gentemot digitala verktyg, vilket i sin tur påverkade användningen. Personalens erfarenhet var också en faktor som rakt påverkade användningen av digitala verktyg, men i en mindre grad.

Lindahl & Folkesson (2012) förklarar att motsträvigheten gällande implementering av digitala verktyg till småbarnspedagogiken, i sin grund handlar om samhällets sociala normer. Det som människor, inte bara personalen i daghem, grundar sin skepticism på, är om användningen av digitala verktyg passiverar barn samt förhindrar motoriska och sociala kunskapers normala utveckling. Lindahl & Folkesson fann i sin forskning fem stycken delområden som attityderna för eller emot implementeringen av digitala verktyg i daghemmen kan delas upp i; samhällets utveckling, det kompetenta barnet, barns självständiga agerande, barn som aktiv aktör samt barns delaktighet. De som ansåg att digitala verktyg medför något till småbarnspedagogiken ansåg att barn bör lära sig om teknologin utveckling som en del av samhället, att barn i och med teknologi har möjligheten att visa sin kompetens, att barn lär sig att agera självständigt med hjälp av olika digitala verktyg,

att barn i och med digitala verktyg kan undersöka sin värld ensamma eller tillsammans med andra och att barnen kan delta i verksamheten på olika sätt i och med digitala verktyg. De som ansåg att digitala verktyg inte tillhör småbarnspedagogiken ansåg att barnen behöver miljöer utan teknologi, att barnen inte klarar av digitala verktyg utan vuxna som stöd och att barns oförmåga att koncentrera sig på den pedagogiska verksamheten på grund av digitala verktyg hämnar deras delaktighet. De som var emot digitala verktyg i småbarnspedagogiken tog inte ställning till delområdena om barnen som kompetenta individer eller barnen som aktiva aktörer. Som Lindahl & Folkesson (2012) slutligen påpekar, finns konflikten mellan de normer och traditioner personalen och daghemmen har, och det som samhällets utveckling och därmed lagstadgade planen ställer som krav.

3.2 Olika användningsområden

Digitala verktyg kan variera i sin uppsättning, samt ämne. Olika undersökningar tyder på att olika applikationer eller andra digitala verktyg kan stöda barns utveckling inom vissa områden. Burton & Pearsall (2016) har i sin studie forskat vad barn reagerar på och tycker om gällande applikationer om musik. Att integrera musik i vardagen på daghem är relativt vanligt, och bör därför även funderas på ur ett digitalt perspektiv. Rajan (2012) betonar också vikten av musik med tanke på barnets utveckling och delar upp musik i tre kategorier; att lyssna, att skapa och att titta på musik. Att titta på musik handlar om såväl musikvideon som ett bildspel med fotografier och musik i bakgrunden. Detta kan kopplas ihop med Burton & Pearsall (2016) studie, som tyder på att barn föredrar applikationer med mycket visuell stimulation, över de applikationer som kräver att de själv skapar musiken. Båda artiklarna betonar att applikationerna bör vara på barnens nivå.

Belo et al. (2016) visar i sin litteraturstudie att olika applikationer kan stöda barns språkliga och litterära kunskaper. Elektroniska sagoprogram samt olika former av fonetiska applikationer hörde till de programmen som bäst stödde barns utveckling. Dock tydde även här studien (Belo et al. 2016) på att personalens kunskaper i att välja rätt sorts applikationer var av märkbar vikt.

Digitala verktyg kan även användas för att stöda inläringen på andra sätt, till exempel i form av Lev Vygotskijs proximala utvecklingszon. Kirova & Jamison (2018) har i sin studie påvisat just detta. Forskningen visar inte bara att vuxna kan stöda barns inläring med hjälp av digitala verktyg, utan även att barn kan stöda varandra. Barn med högre kompetens inom digitala verktyg kan stöda de barn som har svårare, och tillsammans lär sig barnen mera. Detta går även att koppla ihop med det som Lindahl & Folkesson (2012) nämner i sin forskning om att barn i och med digitala verktyg kan undersöka sin värld ensamma eller tillsammans med andra. Med andra ord tyder både Kirova & Jamison (2018) forskning och Lindahl & Folkesson (2012) forskning på att användningen av digitala verktyg, kan skapa möjligheter för barn att vara aktiva aktörer i sin värld, och att det är personalen som möjliggör detta.

3.3 Användning i praktiken

En relevant fråga då man diskuterar användningen av digitala medel inom småbarnspedagogiken samt personalens kunnande, är hur man i praktiken kan använda sig av dessa. I sin forskning visar Masoumi (2015) att användningen av digitala verktyg inom småbarnspedagogiken ofta bildar ett tillägg till de befintliga metoderna och aktiviteterna, istället för att integrera användningen av digitala verktyg till verksamhetsplanen. Man använder med andra ord teknologin för att göra det man alltid gjort, men på ett nytt sätt, istället för att finna nya metoder. Samtidigt visar Blackwell et al. (2014) studie att personer med större erfarenhet inom yrket oftare använder digitala verktyg i jämförelse med de med mindre erfarenhet. Blackwell et al. spekulerar att orsaken till detta inte har så mycket att göra med attityder för eller mot nya arbetssätt, utan mer med det faktum att erfarnare personer i personalen kan enklare se hur nya verktyg kan användas.

Något som Elfström Pettersson (2018) beskriver i sin forskning, är möjligheten till pedagogisk dokumentation och vikten av den välgjorda pedagogiska dokumentationen med tanke på kvaliteten av småbarnspedagogiken samt dess utvärdering och utveckling. Digital dokumentation var även, som tidigare nämnt, något som Masoumi (2015) fann i sin forskning.

Lindahl & Folkesson (2012) forskning tyder på att användningen av digitala verktyg i praktiken kan ge barn, förutom praktiska kunskaper, även skapa sociala situationer eller höja barnens självkänsla. Dock tog forskningen (Lindahl & Folkesson 2012) även upp mindre positiva aspekter som personalen uppmärksammat. Till dessa hörde lägre koncentrationsförmåga och höjt behov av hjälp, i form av läsning eller förståelse.

4 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Syftet med vårt arbete är att kartlägga det digitala kunnandet hos personalen, samt hur den kan förstärkas. Genom denna kartläggning kan man fortsätta utvecklingen av digitala verktyg inom småbarnspedagogiken, planera på vilket sätt personalen kan integrera digitalt kunnande till sin verksamhet samt skapa sätt som stöder personalen i sitt arbete.

Som tidigare forskning visar så påverkar såväl personalens attityd och förväntningar av digitala verktyg, som det stöd som de får av annan personal, på det digitala kunnandet. Med vårt arbete vill vi belysa hur personalen uppfattar sitt kunnande samt hur de upplever stödet som de får. Eftersom forskning visar att personalen själv upplever sitt kunnande som en begränsande faktor, söker vårt arbete även att undersöka varför och på vilket sätt. Att förstå hur digitala verktyg används inom småbarnspedagogiken samt vilka faktorer som påverkar denna användning är centralt för vidare utveckling.

För vårt arbete har vi valt att besvara två frågeställningar:

Hur beskriver personalen på daghem sitt digitala kunnande?

Vilka behov ser daghemspersonalen själv att de har när det kommer till deras digitala kunnande?

Vi hoppas att vår undersökning leder till en enkät, för att mäta digitalt kunnande hos personalen, som Helsingfors stad kan använda även i framtiden.

5 TEORETISK REFERENS RAM

I detta kapitel kommer vi att behandla de begrepp som vi anser att är relevanta och kontextgivande för vårt arbete. Vi anser att vårt valda problemområde har en klar socialpedagogisk referensram och kommer därför att granska vårt tema främst ur ett socialpedagogiskt perspektiv. Dock tar vi även fasta på digital kompetens, eftersom det utgör den andra fokuspunkten för vårt arbete.

5.1 Socialpedagogiska perspektiv

Cederlund & Berglund (2014) framhåller att en central del inom socialpedagogiken är att skapa möjligheter för individer att delta samt kunna påverka sin situation och utveckling. Inom ramen för småbarnspedagogiken och personalens digitala kunnande kan man se på detta som den möjlighet personalen har att delta i verksamheten på daghemmet samt ha en kontroll över den situation de befinner sig i. Det socialpedagogiska förhållningssättet ser individen som ett handlande subjekt med möjligheter att påverka och förändra sin situation. Ett av socialpedagogikens grundläggande syften är även att utveckla sociala band mellan människor och mellan individen och samhällsliga institutioner, som till exempel arbetsplatsen (Madsen 2006 s.65).

Inom socialpedagogiken, samt småbarnspedagogiken, är även begrepp som delaktighet och inklusion av stor vikt, även från personalens sida. Bland annat Masoumi (2015) beskriver hur det kan skapas en exkluderande atmosfär om pedagoger har olika nivåer av digitalt kunnande. Av denna orsak anser vi att delaktighet och gemenskap samt inklusion och exklusion, är begrepp som hör ihop med det socialpedagogiska perspektivet i vårt arbete. I och med att den tidigare forskningen vi läst tyder på att daghemmets traditioner och normer påverkar implementeringen av nya verksamhetsformer, är även normer en socialpedagogisk vinkel vi undersöker i vår teoretiska referensram.

Vi väljer att skapa en helhet av dessa begrepp, för att tyda hur viktigt det kan vara för personalen från en social och samhällslig synvinkel att använda sig av digitala verktyg inom småbarnspedagogiken. Det är även genom dessa begrepp som vi kommer att

analysera vårt insamlade material, då vårt arbete behandlar personalens uppfattningar om sitt eget kunnande samt deras möjliga stödbehov.

5.1.1 Delaktighet och gemenskap

Svenska Akademiens Ordlista (SAOL 2017) definierar delaktighet som att medverka eller ta del i något. Tjersland et al. (2011 s.208) definierar gemenskap som att ingå i en grupp var alla ger och tar. Madsen (2006 s.197) menar att det är omgivningen som skapar denna möjlighet för delaktighet och gemenskap. Detta kan kopplas till Cederlund & Berglunds (2014 s.165–166) tankar om gemenskap, där gemenskap ses som något individen har ett behov att tillhöra. Cederlund & Berglund samt Madsen (i Cederlund & Berglund 2014 s.158–168) delar upp gemenskapen i olika grupper. De är: samhällets gemenskap, tillhörighetsgemenskap, värdegemenskap, arbetsgemenskap och medborgargemenskap.

Tillhörighetsgemenskap och arbetsgemenskap är de två gemenskaper som bygger på delaktighet som riktar sig mot andra personer. Tillhörighetsgemenskapen kan kopplas till termen socialt nätverk, och denna delaktighet anses höra till våra mänskliga behov. (Cederlund & Berglund 2014 s.160) Gemenskapen byggs på gemensamma intresse och att tillbringa tid tillsammans. Värderingar och normer inom gemenskapen skapar grunden för hur man umgås och hur medlemmarna i gemenskapen förhåller sig till varandra. De skapar också uppfattningar om vad som skall göras och vilka uppgifter som gruppen tillsammans skall lösa. (Tjersland et al. 2011 s.208) Arbetsgemenskapen tyder på att höra till en grupp var man tillsammans producerar något som har betydelse. Delaktigheten bygger även på den narrativa aspekten bland de som någon gång arbetat eller förtillfället arbetar tillsammans. Grunden ligger i de att arbetarna tillsammans utför arbetsuppgifter för att nå ett visst mål. (Cederlund & Berglund 2014 s.165–166)

Gemenskapen är ett av de viktigaste elementen som finns när det gäller att "höra till". En del individer i en grupp upplever en svag tillhörighet till arbetsplatsen, eller till kollegor. De känner sig djupt ensamma i tillvaron, och att de inte hör hemma någonstans. Detta för att det finns ett strakt behov att tillhöra en gemenskap under en längre tid. (Tjersland et al 2011 s.209). Grupp-gemenskap handlar om en fysisk närvaro av flera människor under

en längre tid. I umgänget bland individer finns mycket social inläring, både att ta efter, påverka och anpassa sig till andra. Att arbeta ihop länge är inte ett måste för att få syn på individuella skillnader, men de kan innebära att man märker att det går att göra saker på ett helt annat sätt än man själv gör eller reagera på helt annorlunda sätt än man själv reagerar. Det händer att man ibland måste förhandla skillnaderna och andra gånger leva med dem. Skillnaderna lär även att man kan gynna gemenskapen som en helhet, vilket kan leda till att gruppgemenskapen bidrar till en större tolerans för det som är annorlunda. (Tjersland et. al 2011 s.210) Detta kan till exempel gälla att implementera digitalt kunskande i en arbetsmiljö.

Genom att identifiera sig med arbetssamhällets normer når personalen social delaktighet. Processen kan ses som en internaliseringsprocess. Att vara integrerad i arbetssamhället kan ses som att vara integrerad i gruppen i de sociala system som förmedlar integration mellan individ och arbetssamhälle. (Madsen 2006 s.136)

5.1.2 Social inklusion och exklusion

Social inklusion handlar om att människor känner sig delaktiga i olika delar av vardagslivet, som är av betydelse i samhället. Detta innebär till exempel arbete, familj, utbildning, fritid, kultur och konsumtion. (Madsen 2006 s.203) Inklusion kan alltså beskrivas som att medräkna eller innefatta någon i en helhet. Exklusion är då motsatsen, alltså att vara eller bli utesluten, till exempel från möjligheten att delta i samhällslivet. (Madsen 2006 s.172–173)

Cederlund & Berglund (2014 s.75) påpekar att begreppen inklusion och exklusion bygger på teorin att vi tillhör olika gemenskaper. De kan ses som de hinder och möjligheter som finns för att individer kan delta i samhällets olika gemenskaper (Cederlund & Berglund 2014 s.97). Exklusionen och inklusionen är alltså relaterad till den gemenskap vi tillhör eller inte tillhör. Man kan vara inkluderad i en gemenskap, men utesluten ur en annan. Exempelvis är familjen och arbetsorganisationen olika gemenskaper som man kan tillhöra. Att vara inkluderad i olika sociala system är något vi är eller förväntar oss vara. Detta betyder med andra ord att vi som människor inte vill hamna utanför sociala system;

vi vill inte bli exkluderade. Dock finns det vissa gemenskaper som vi inte gärna vill tillhöra, så som fångar i ett fängelse. (Jönhill 2012 s.39–42) Jönhill (i Cederlund & Berglund 2014 s.75) tar även fram att det inte går att förstå exklusion, om vi inte sätter detta i relation till inklusion.

För att kunna använda teknologin som ett verktyg inom småbarnspedagogik förutsätter det digitalt kunnande av personalen. De som anser teknologin besvärlig och hellre tryggar sig till traditionella metoder kan lätt hamna utanför arbetsmiljön jämfört med de som känner sig starka och positiva inför teknologin. (Madsen 2006 s.171) Madsen (2006 s.179) beskriver vidare att deltagande i sociala kontexter kräver vissa sociala kompetenser, utan vilka personen kan exkluderas. Det komplexa med detta, är att vissa sociala kompetenser utvecklas i och med deltagandet. Samma sociala kompetens kan alltså verka inkluderande och exkluderande. Giddens (2007 s.148) understöder detta med att påpeka att socialt samspel alltid förstås i sin kontext, eller sin situation. Arbetsplatsen som kontext är därmed olik från hemmet som kontext. Detta kan tolkas som att användningen av digitala verktyg hemma och på arbetsplatsen kräver olika kompetenser och är därför inte jämförbara kompetenser.

Arbetsmiljön skapar möjligheten för inklusion i en gemenskap. Den rymmer ofta möjligheten till sociala kontakter samt deltagande i aktiviteter. Som miljö ger även arbetet tillgång till en arena som skiljer sig från hemmiljön. Samtidigt kan arbetet medföra en form av identitet, som är starkt bunden till arbetslivet och de rutiner man där följer. (Giddens 2007 s.573–574) Rubbandet av denna miljö kan alltså ses ha konsekvenser, bland annat exklusion och otrygghet. Jönhill (2012 s.40–42) påpekar också att inklusionen på arbetsplatsen är av central betydelse, då vi spenderar så mycket av vår tid där. Dock menar Jönhill att inklusion i detta sociala system inte alltid uppnås, av olika skäl. Ibland kan en orsak vara att personen inte trivs på sin arbetsplats och därmed inte aktivt vill ta del av och inkluderas i den gemenskap som arbetsplatsen har att erbjuda. Madsen (2006 s.172) tillägger även att exklusionen ur en gemenskap kan vara passiv eller aktiv. Då en individ hålls utanför gemenskapen för att det finns hinder för att inkluderas, är det en passiv form av exklusion. Då en individ stöts ut ur gemenskapen, handlar det om en aktiv form av exklusion.

5.1.3 Normer

Madsen (2006 s.110) beskriver att normer definieras som social förväntning på önskvärdt beteende, och att det förekommer straff om inte beteendet lever upp till normen. Normer handlar alltså om praktiska levnadsregler som reglerar beteendet mellan personen inbördes och mellan personen och arbetssamhället. Normen är grundläggande för en bestämd social ordning. Enligt Emile Durkheim (i Madsen 2006 s.110) skapar normer en bestämd moralisk ordning i samhället. Normer förknippas ofta till värderingar, vilket anses vara mer grundläggande än normer. Normer kan också ses som de regler som pekar ut den rätta handlingen i en given social situation. Östnäs (2007 s.65–66) för fram att normer är klart förknippade med begreppet normalitet. Normaliteten i ett samhälle, eller i en grupp, formas baserat på de sociala värden eller värdesystem som gäller där. Östnäs (s.67) beskriver vidare att inom gruppnivån utgörs normerna av de umgängesregler som anses vara de allmänt acceptabla. Om någon i gruppen bryter mot dessa regler, kan sanktionen variera från en tillsägelse till uteslutning. I vissa fall handlar det om mobbning.

Alla behöver sociala ramar som reglerar livet, alltså är normer och gränser grundläggande för alla. Normer styr vårt beteende bland andra människor genom att skapa förutsägbarhet. Normer signalerar vad för förväntningar vi kan ha på varandra samt drar gränser om vad som är acceptabelt och vad som inte är det. Man kan alltså se det som att normerna styr våra handlingar och våra upplevelser av såväl våra egna som andras handlingar. Normer kan indelas i två grupper; de formella reglerna som är nedskrivna och bör följas, så som lagar och föreskrifter, samt i de informella normerna, som förmedlas via tal, uppförande och agerande och kan ses vara underförstådda överenskommelser. Vid normenligt handlande bekräftas normen, medan normbrytande handlande ger upphov till sanktioner. Dessa bekräftelser och sanktioner kan ses i alla sociala sammanhang, i och med att vi som människor inte kan undvika att ge respons på andras beteende speciellt då situationen berör oss själva. (Tjersland et. al 2011 s.180–181).

Giddens poängterar (i Madsen 2006 s.114) att moderniteten själv producerar nya normer i takt med att traditionella normer försvinner. Normer och traditioner måste med jämna mellanrum tolkas och omförhandlas. I och med att normerna blir allt mer reflexiva, sätts det allt större vikt på individens personliga kompetens. Normföljande beteende räcker

inte längre, utan personer anses kunna motivera sitt beteende och dess rättfärdighet. (Madsen 2006 s.116) Rutiner däremot handlar om vad man gör utan att ifrågasätta, en upprepning av vardagliga aktiviteter. Förutsättningen för att rutiner ska fungera som normgivande signaler, är att det är nödvändigt för personalen att känna till dem. (Tjersland et. al 2011 s.184–185). I och med att användningen av digitala verktyg inom småbarnspedagogiken är relativt nytt, kan man undra om personalen skapat nya normer och rutiner och om dessa följs av alla. Tjersland et al. (2011 s.185) beskriver att det inom personalgrupper kan ses en skenbar enighet om vilka rutiner och normer som följs, även om personalen håller hårt åt olika håll.

Giddens (2003 s.38) hävdar att olika värderingar inom ett samhälle kan leda till splittring. Teknologi inom småbarnspedagogik bland personalen kan upplevas som en möjlighet för vidare utveckling och medan någon tar emot denna förändring positivt, kanske någon annan värderar traditionella verksamhetsätt och anser teknologin som ett problem. Östnäs (2007 s.74) för fram att det kan vara jobbigt att vara en avvikare från normen, speciellt i sociala sammanhang. Ur en arbetsplatsvinkel, så som personalen i ett daghem, kan detta förstås.

5.2 Digital kompetens

Havevi & Viscovi (2016 s.42) sammanfattar begreppen digital litteracitet och digital kompetens, som att ha förmågan och tillgång till att använda informations- och kommunikationsteknik (IKT), att skapa texter för olika sammanhang samt att kunna kritiskt analysera och utvärdera IKT. Text omfattar också bilder, även rörliga sådana, samt ljud, inte endast verbalspråklig text.

EU-parlamentet beskriver digital kompetens som en säker och kritisk användning av informationssamhällets teknik på fritiden, i arbetslivet och för kommunikationsändamål. Digital kompetens baseras på grundläggande färdigheter inom IKT, med andra ord användning av datorer för att hämta fram, producera, redovisa, bedöma, lagra och utbyta information samt för att kommunicera och delta i samarbetsnätverk via internet. (Europaparlamentet 2006)

EU-kommissionen definierar, med hjälp av DigComp, vad digital kompetens är och delar den i fem grupper

- Informationsbehandling
- Kommunikation
- Innehållsproduktion
- Säkerhet
- Problemlösning

Dessa digitala färdigheter kan delas in i tre nivåer enligt användarnas förmågor; baspresterande, självständig och avancerad användare. (Joint Research Centre 2017)

Digitaliseringen inom småbarnspedagogiken ökar i rask takt. Förutsättning för att kunna mäta digital kompetens är att personalen har tillgång till digital teknik och är anslutna till internet. De flesta har stött på teknologi, till exempel äger dator som är ansluten till internet, men på grund av föråldrad teknik försvåras användningen, eller så kan färdigheterna vara begränsade. Trots att det finns bland arbetssamhällen de som hanterar teknologin bättre kan man ändå tala om olika nivåer och grader av digitalt kunnande. (Hagevi & Viscovi 2016 s.39–41) Av denna orsak är det även viktigt att göra skillnad på daghemspersonalens privata digitala kompetens och deras professionella digitala kompetens. Personalen har, liksom stor del av vuxenbefolkningen, grundkunskaper inom informationsteknologin. Det kan handla om användningen av textbehandlingsprogram eller informationssökning via Internet, men dessa kunskaper är inte nödvändigtvis de kunskaper som behövs i arbetet. (KenGuru 2017)

I en undersökning beställd av Europeiska kommissionen kom det fram att pedagoger inom skolväsendet som känner sig bekväma och säkra på sina kunskaper inom IKT, också har en större motivation att utveckla sin professionella förmåga. Det är dock viktigt att påpeka att pedagogers kunskaper av digitala medel kan delas in i IKT och sociala median. De flesta pedagoger kände sig mer säkra på sina kunskaper inom IKT än sina kunskaper inom sociala median. Ju mer säkra pedagogerna kände sig på sina kunskaper av digitala

medel, ju högre var sannolikheten att de försökte integrera det i sina lektioner. (Digital Agenda for Europe 2010 s. 10,90,100–103) Även om undersökningen fokuserat på pedagoger inom skolväsendet, kan man till någon grad anse att samma begränsningar och möjligheter kan finnas inom småbarnspedagogiken.

I undersökningen, som gjordes på internationell nivå, kom det även fram att de finska pedagogerna kände sig mer säkra på sina kunskaper inom sociala median, än sina kunskaper inom IKT. Inom IKT var de finska pedagogernas självsäkerhet i sin kunskap under det europeiska medeltalet, medan de finska pedagogerna på motsvarande vis var över det europeiska medeltalet när det gällde den sociala median. (Digital Agenda for Europe 2010 s.100–103)

6 METOD

I detta kapitel beskrivs metoden som vi använt oss av i arbetet och hur vi genomfört insamlingen av vårt material. Vi öppnar upp vårt metodval samt dess fördelar och nackdelar. Vi beskriver även kort hur vi kommer att bearbeta vårt insamlade material.

6.1 Val av datainsamlingsmetod

Vi har valt att använda oss av enkät som metod för vårt arbete. Då vi vill undersöka personalens digitala kunnande samt hur de själv upplever sina behov gällande digitala medel, är enkät ett bra sätt att samla in stora mängder data relativt snabbt. Enligt Ejlertsson (2005 s.9–11) är en av enkätundersökningens fördelar möjligheten att samla in material från ett relativt stort urval samt möjligheten att få svar inom ett större grafiskt område, vilket i vårt fall innebär flera enheter inom Helsingfors.

Att respondenterna, i vårt fall personalen, i lugn och ro kan svara på frågorna hör även det till fördelar med enkätundersökning. Alla respondenter får även frågorna och svarsalternativen givna på samma sätt, då alla svarar på samma frågor ställda på samma vis, vilket innebär att resultaten bör vara mer lättolkade. Enkätundersökningen eliminerar där

även intervjuareffekten, i och med att frågor och möjliga följdfrågor inte beror på den som samlar in informationen. (Ejlertsson 2005 s.12)

Dock har även enkätundersökningar nackdelar, som klara bortfall i samplet. Dessutom förekommer ofta internt bortfall vid enstaka frågor. Detta kan även ses ha en koppling till en annan nackdel med enkäter, alltså begränsat antal frågor. De stora nackdelarna med en enkät är dock respondentens oförmåga att ställa kompletterande frågor om något är oklart, samt för undersökaren att ställa icke planerade följdfrågor eller fördjupande frågor. Därmed måste enkäten vara bra utarbetad, för att minska sannolikheten för dessa problem. (Ejlertsson 2005 s.12–13) Detta tar även Jacobsen (2007 s.181) fasta på. Frågorna bör enligt honom inte innehålla vaga och oprecisa begrepp.

Det som kan ses som både en fördel och en nackdel, är anonymiteten. Ejlertsson (2005 s.13) beskriver att det kan ses som en nackdel, då ingen garanti för anonymitet finns men att det samtidigt innebär att vissa frågor kan vara enklare att svara på då man slipper uttala sig i ord för en annan, ofta främmande, person. För att säkerhetsställa anonymiteten samt bekvämligheten av våra respondenter, kommer vi att undvika känsliga frågor samt inte samla in personliga data om personalen, som man kunde använda för att identifiera personen. Detta kan även ses som ett skydd på personens integritet, då inte ens vi som undersökare vet vem som svarat vad.

Att skapa en elektronisk enkät är även en möjlighet, men i och med att redan detta kräver en viss nivå av digital kompetens och kan klart öka på bortfall, beslöt vi emot detta alternativ. För att se följbrevet till personalen, se bilaga 1.

6.1.1 Tidigare enkäter

I och med att flera källor (Jacobsen 2007, Ejlertsson 2005, Elofsson 2005) för fram fördelarna med att använda tidigare enkäter som underlag och botten för vår egen enkät, är detta något vi gärna skulle ha följt. Vi fann inte något standardiserat test som vi kunde modifiera, så vi har istället utarbetat vår egen enkät med hjälp av såväl olika enkäter vi hittat som allmänna frågor vi vill ha svar på. Frågorna avser mäta kunnandet, det

tillgängliga stödet samt attityden inför digitala verktyg. Vi anser att även om attityden för digitala verktyg inte rakt påverkar det egentliga kunnandet, påverkar det dock till någon grad viljan att lära sig. Detta påverkar alltså indirekt såväl kunnandet som uppfattningen av det tillgängliga stödet. För att se enkäten, se Bilaga 2.

6.1.2 Urval

Eftersom syftet med vårt arbete är att få en uppfattning om personalens digitala kunnande i Helsingfors stads daghem, sker vår datainsamling i dessa daghem. För att inte belasta daghemmen, som även kommer att ha besök av andra examensarbeten inom projektet "Känn teknologin! i daghemmen", tar vi inte kontakt med alla daghem. Efter diskussioner med daghemsföreståndare deltar 16 daghem i vårt examensarbete.

Vårt urval ger en möjlighet att minska belastningen på daghemmens personal genom att man väljer en del av målgruppen, som i vårt fall är cirka en tredjedel av de svenskspråkiga daghemmen inom Helsingfors (Trost 2012 s.29). Jacobsen (2007 s.212) kallar hela målgruppen för den teoretiska populationen. Dock påpekar han att man sällan gör undersökningar på hela populationen, vilket även är fallet för oss.

6.2 Etiska överväganden

Det främsta med tanke på etik som vi kommer att stöta på är personalens rätt till skydd, anonymitet och integritet. Enligt Jacobsen (2007 s.21) har alla undersökningar tre grundläggande etiska krav; informerat samtycke, krav på skydd av privatlivet samt att bli korrekt återgiven. De etiska kraven bör därför genomsyra hela undersökningsprocessen (Jacobsen 2007 s.28). I vårt arbete kommer vi av dessa orsaker inte samla in information om respondenterna, utan de förbli anonyma även för oss, och endast deras svar på frågorna beaktas. Vi önskar att flera i personalen tar tiden på sig att svara på vår enkät, men anser att det är frivilligt och upp till personen själv om hen vill. Av denna orsak skulle det passa bra in att presentera oss på ett personalmöte, med tanke på personalens frågor om deltagandet. Eftersom vi valt att ha med några öppna frågor i vår enkät, är även kravet om att bli korrekt återgiven relevant.

Informerat samtycke handlar om frivillighet att delta i undersökningen, och veta vilka risker och möjligheter som undersökningen kan innehålla. Detta kräver fullständig information och förståelse av dem. (Jacobsen 2007 s.22–23) Skydd av privatlivet handlar om att de som undersöks har rätten till sitt privatliv. Detta innebär att frågor måste granskas på basen av känslighet, privata kontexter samt möjligheten till identifiering. (Jacobsen 2007 s.24–25) Kravet på korrekt presentation av data handlar om att återge resultat i sin fullständighet samt i sitt sammanhang. Detta gäller även fördelningen av data i kvantitativa undersökningar. (Jacobsen 2007 s.26–27)

Vi följer även Arcadas riktlinjer för god vetenskaplig praxis. Vi bör iaktta ärlighet, allmän omsorgsfullhet och noggrannhet i vår undersökning, samt presentera våra resultat utan att fabricera, förfalska eller plagiera. Vi beaktar våra respondenters rätt till anonymitet, integritetsskydd samt skydd för skada. Deltagandet i undersökningen är frivilligt och vi ansöker om undersökningslov från Helsingfors stad. (Arcada 2017)

6.3 Genomförande

För vårt sampel, valde vi att kontakta 19 kommunala daghem inom Helsingfors. Helsingfors delas in i 4 områden (södra, norra, östra och västra Helsingfors) och vi valde ut några från varje område. Tanken var att skapa ett brett sampel och därmed få mer generaliserbara resultat. Vi tog i första hand kontakt med daghemsföreståndarna via e-post, men några av daghemmen ringde vi också till. Av våra föreslagna 19 daghem, fick vi ett sampel på 16 daghemsenheter som valde att delta i vår undersökning. Nästa steg var att dela ut våra enkäter. En del av enkäterna skickade vi till daghemsföreståndarna per epost, en del per normal post och en del av enheterna besökte vi i person. Detta på grund av tidsbrist samt enligt daghemmens egen önskan.

Då svarstiden för vår enkät led mot sitt slut, tog vi på nytt kontakt till daghemmen för att komma överens om avhämtning av ifyllda enkäter. Av våra 16 daghem, föll två bort i detta skede vilket innebär att vi fick insamlat enkäter från 14 av våra 16 enheter. Allt som allt samlade vi in 66 stycken enkäter.

6.4 Bearbetning och analys

Vår enkät är främst uppbyggd på påståenden som respondenterna kan ta ställning till, vilket ger oss möjligheten att få procentuella svar på våra frågor samt att det ger oss en möjlighet att dra generaliserbara slutsatser. I enkäten har vi använt en femgradig Likert-skala, för att få in svar på båda sidorna av en mittenpunkt (Wall Emerson 2017 s.488). Jacobsen (2007 s.189–190) beskriver att i en femgradig skala, skall man ge respondenten balanserade alternativ, bestående av två ytterpunkter, en mittenpunkt samt två punkter som skapar nyans. Genom att ha en mittenpunkt, till exempel ”Varken eller”, ger man respondenten möjligheten att lägga sig i ett neutralt läge. I en enkät utan mittenpunkt, tvingas respondenten att ta ställning, vilket kan leda till påtvingat svar. Vi förstår att mittenpunkten erbjuder möjligheten att egentligen inte alls svara på frågan, genom att undvika att ta ställning till den, men valde ändå att bygga vår skala så. Vi hoppas att ställningstagandena utöver mittenpunkten ger en inblick i respondenternas tankar och att vi kan dra slutsatser utifrån dem.

För att bearbeta och sedan analysera våra enkäter, kommer vi att använda oss av univariat analys, också kallad beskrivande analys. Vi anser att univariat analys är den analysmetod som bäst ger oss svar på våra frågor och information om vårt ämne, i och med att analysen är explorativ (Djurfeldt et al. 2010 s.40). I univariat analys är man ute efter att analysera svaren på varje enskild fråga. Analysen kan delas in i tre undertyper: frekvensfördelning, centralstendens (eller median) samt spridning (eller variation). (Jacobsen 2007 s.235) Univariat analys är bra för att analysera statistik som presenteras i nominalskala, alltså kategorisering av värden, och i ordinalskala, alltså rangordning av värden. Attitydskalor är vanligtvis ordinalskalor, vilket stämmer överens med många av frågorna i vår enkät. (Djurfeldt et al. 2010 s.42–43) Dock har även vår enkät, frågor som befinner sig inom nominalskalan.

Frekvensfördelningen berättar hur många svar vi har per variabel, alltså hur våra svar fördelas och kan presenteras i absoluta tal eller procentuella tal. För att presentera frekvensfördelningen i det insamlade materialet används ofta diagram eller tabeller. Presentationen bör alltid vara meningsfull och ge läsaren mera information. Stapeldiagrammet

är ett bra alternativ för detta, då staplarnas höjd tydligt visar den procentuella eller absoluta frekvensen för varje insamlat svarsalternativ. (Djurfeldt et al. 2010 s.40, 45–47)

Centraltendensen eller medianen, är det mest typiska svaret i fördelningen, alltså det vanligaste svaret på varje enskild fråga. Inom nominalskalan kallas detta för typvärde, då det är det mest förekommande värdet, medan det i ordinalskalan kallas för median, alltså det ”mittensta” värdet. (Djurfeldt et al. 2010 s.49; Jacobsen 2007 s.239–241)

Spridningen, eller variationen, beskriver hur jämnt eller ojämnt svaren i enkäten fördelas. Spridningen svarar på hur eniga respondenterna har varit om en fråga, eller hur skilda uppfattningar de haft om den mätta variabeln. (Jacobsen 2007 s. 243) Ibland kan man få en uppfattning om spridningen bara genom att se på fördelningens utseende, om fördelningen är stor eller liten (Djurfeldt et al. 2010 s.50).

7 RESULTATREDOVISNING

I detta kapitel kommer vi att presentera våra resultat. Som vi tog upp i stycket om hur vi genomfört vår datainsamling, fick vi in 66 enkäter, delat på 14 enheter. Vissa av de insamlade enkäterna hade bortfall i enstaka frågor. Vi anser att detta inte påverkar resultatet i sin helhet, då det är handlar om endast ett par svar på några frågor.

För vår resultatredovisning har vi delat upp våra frågor i fem kategorier, enligt tematiken de behandlar. Den första kategorin behandlar flervälsfrågor och bakgrundsinformation. Den andra kategorin behandlar personalens egen uppfattning av sitt kunnande, medan den tredje kategorin behandlar hur personalen anser att verksamheten påverkas av digitala verktyg. Den fjärde kategorin behandlar personalens attityd gentemot digitala verktyg inom småbarnspedagogiken och den femte kategorin behandlar hur personalen upplever att de fått stöd när det gäller implementeringen av de digitala verktygen.

För att tydliggöra våra resultat använder vi oss av stapeldiagram, var vi presenterar frekvensfördelningen för våra frågor. Vi tar även fasta på centraltendensen och spridningen i vår text.

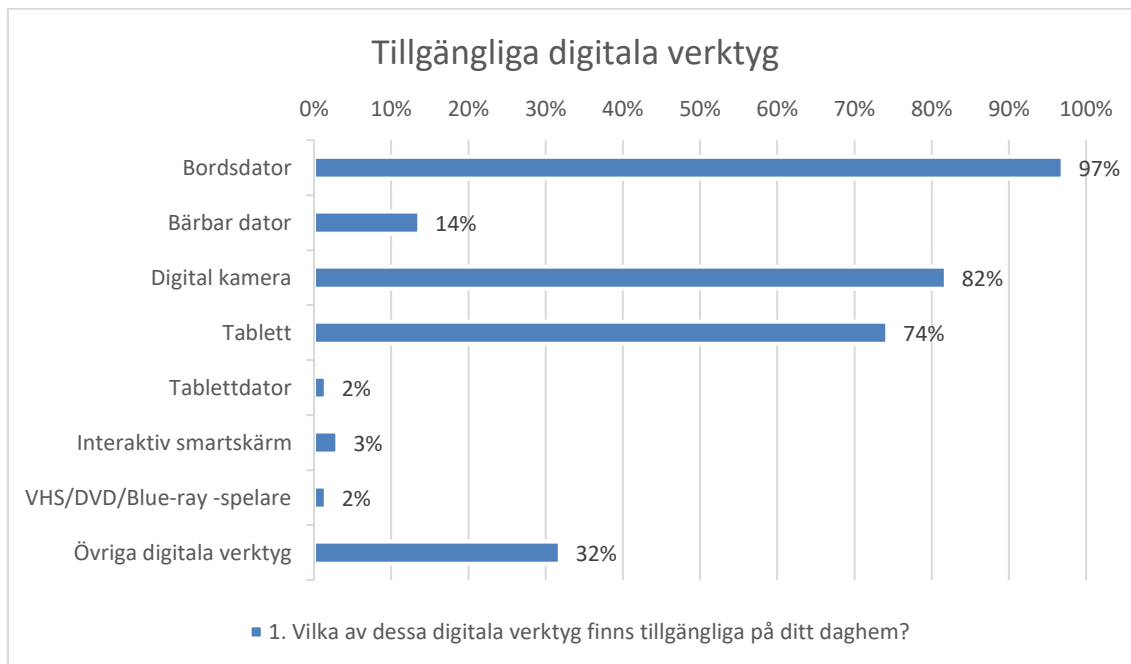

7.1 Bakgrundsinformation och flervalsfrågor

För att skapa denna kategori har vi använt dessa fyra frågor:

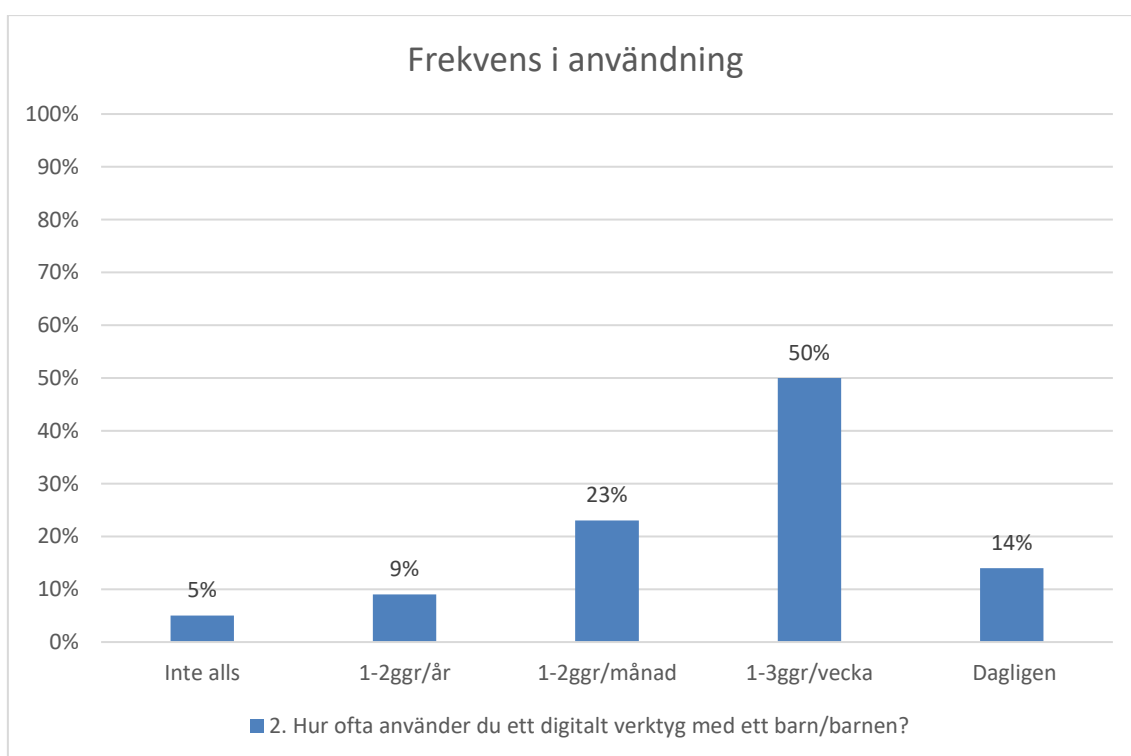
- 1. Vilka av dessa digitala verktyg finns tillgängliga på ditt daghem?
- 2. Hur ofta använder du ett digitalt verktyg med ett barn/barnen?
- 6. Vilka av dessa anser du att skulle stöda din möjlighet att använda digitala verktyg i verksamheten?
- 14. Varför kan tillämpning av digitala verktyg vara svårt (i verksamheten)?

Resultaten för kategorin, se figur 1, visar att de flesta daghem har olika sorters digitala verktyg och att personalen har tillgång till dem. Det vanligaste digitala verktyget på daghemmen var bordsdatorn, som 97% av respondenterna hade tillgång till. Även digital kamera, 82%, och tablett, 74%, hörde till de vanligaste digitala verktygen. Endast 2% hade tillgång till en tablett dator eller en VHS/DVD/Blue-ray -spelare, medan 3% hade tillgång till en interaktiv smartskärm. 32% uppgav att de hade tillgång till övriga digitala verktyg. I det öppna kommentarfältet beskrev en respondent telefonen som ett övrigt verktyg medan en andra tog upp projektorn och digiramen.

Figur 1. Tillgängliga digitala verktyg i daghemmen

Resultaten visar fortsättningsvis, se figur 2, att de flesta av respondenterna använder något digitalt verktyg med ett barn eller med barnen i genomsnitt 1–3 gånger i veckan. Detta innebär att 50% använder ett digitalt verktyg i verksamheten åtminstone en gång i veckan, medan 23% använder ett digitalt verktyg åtminstone 1 gång i månaden. 14% uppgav att de använde ett digitalt verktyg dagligen. Endast 5% uppgav att de aldrig använder digitala verktyg med barnen, medan 9% uppgav att de använder digitala verktyg 1–2 gånger per år. En respondent beskrev i de öppna kommentarerna att de för tillfället inte har några tabletter, vilket gjorde användningen av digitala verktyg med barnen svårt. En annan beskrev att de strävar till att använda 1–3 gånger i veckan, men att det för tillfället blir av mer sällan.

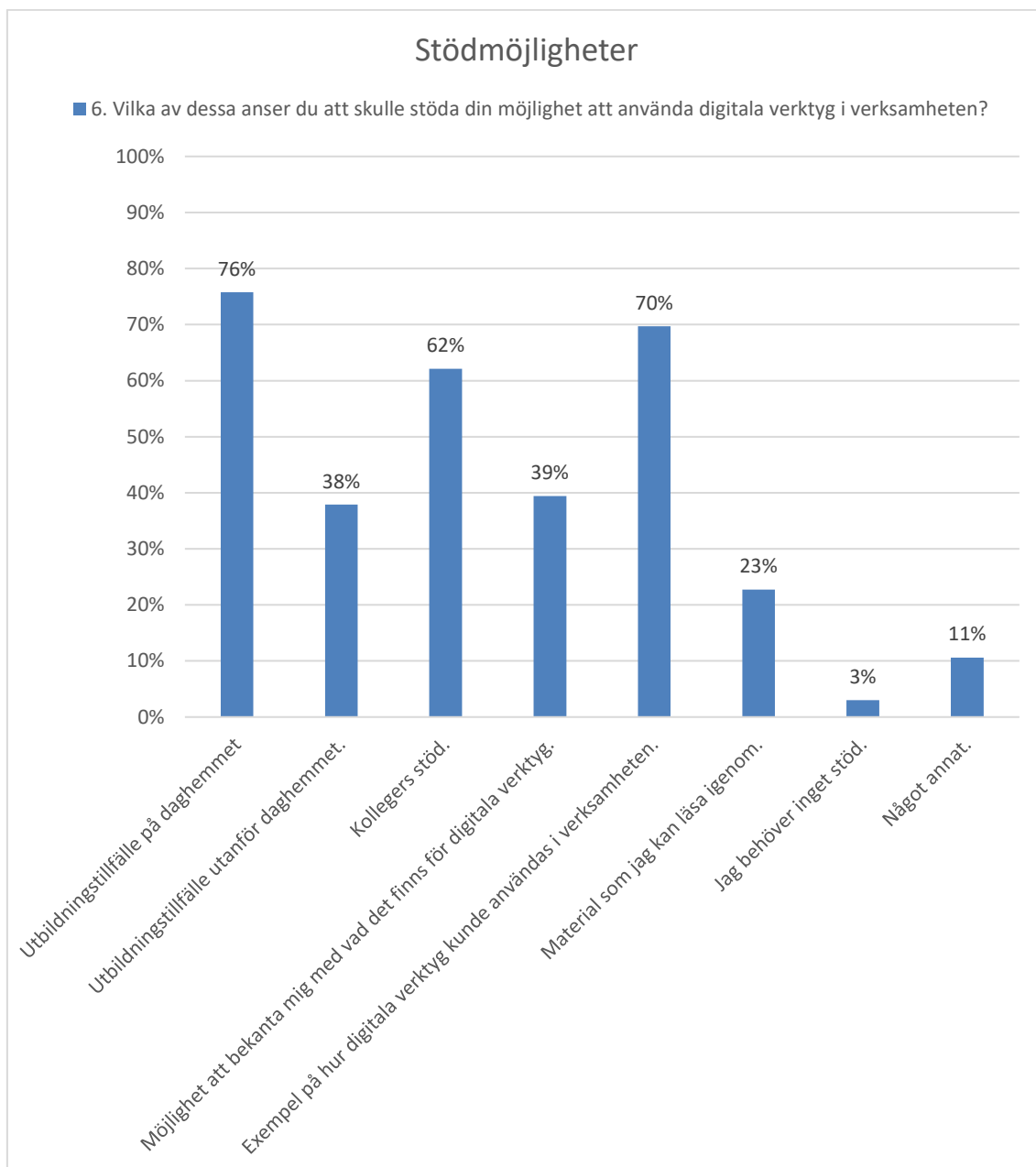
Figur 2. Frekvensen i användningen av digitala verktyg

De flesta av respondenterna upplevde att de behövde någon form av stöd för att förbättra sitt digitala kunnande, då endast 3% upplevde att de inte var i behov av stöd. Majoriteten, 76%, ansåg att ett utbildningstillfälle på daghemmet var något som skulle stöda deras

möjligheter för att använda digitala verktyg i verksamheten, medan 38% upplevde att ett utbildningstillfälle utanför daghemmet skulle stöda dem. 70% ansåg att exempel på hur digitala verktyg kunde användas i verksamheten skulle stödja dem, medan 62% ansåg att kollegers stöd i frågan var viktig. 39% önskade möjligheten att bekanta sig med de digitala verktyg som finns. Endast 23% upplevde att material att läsa igenom skulle stöda dem. Se figur 3.

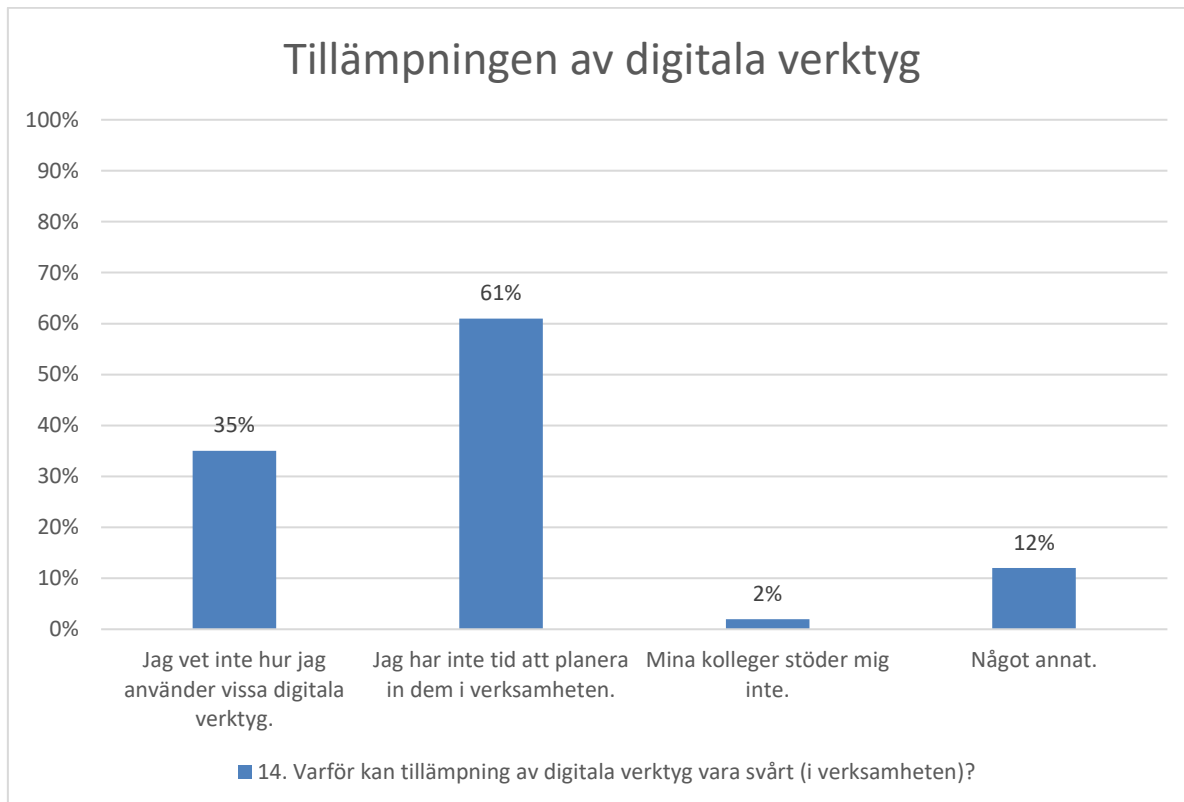
11% kom även på andra förslag som kunde stöda deras användning. De flesta av dessa förslag var praktiska, så som tid, fungerande utrustning eller överhuvudtaget några apparater eller verktyg att använda. En respondent uttryckte att hen ville ha ”friare möjlighet att ladda applikationer”. En respondent svarade också att de önskade detta:

”Någon som drar ett digiprojekt i min grupp som jag får vara med och observera.”

Figur 3. Stödmöjligheterna för personalen

61% upplevde att tidsbrist var en påverkande faktor till varför tillämpningen av digitala verktyg i verksamheten kan vara svårt. 35% upplevde också att ovisshet gällande användningen av digitala verktyg påverkade deras möjlighet att använda dem negativt. Endast 2% respondent upplevde att det kollegiala stödet inte var tillräckligt. Se figur 4.

Figur 4. Tillämpningen av digitala verktyg i verksamheten

12% kom även på andra förslag som påverkade deras användning av digitala verktyg. Även här var flera orsaker rent praktiska, så som avsaknad av tid för planering då digitala verktyg är så nya, problem med tekniken samt en avsaknad av apparater. En respondent upplevde att mycket skolningar hade ordnats, men att det inte fanns några verktyg att använda. En respondent beskrev att det var svårt att åldersanpassa applikationerna, då tidsbrister gör att man inte hinner ta reda på deras funktion. En annan respondent beskrev sin upplevelse så här:

”Användandet kan ibland störa det praktiska i den normala verksamheten. Man behöver ofta vara 2 vuxna då det är svårt att leda en grupp samtidigt som man t.ex. filmar.”

En respondent hade en helt annan synvinkel på tillämpningen:

”Känns onödigt före förskola- eller skolåldern”

En respondent uppgav att hen inte själv upplevde tillämpningen av digitala verktyg som något svårt, men att det för andra kan kännas osäkert och ovan. Hen föreslog praktiska exempel som stöd.

Fråga 14 var den enda av våra frågor som hade ett klart bortfall, då fem stycken personer lämnat frågan obesvarad. Frågans formulering var troligtvis för oklar, och gav inte möjligheten att svara att tillämpningen av digitala verktyg i verksamheten inte är svårt.

Centraltendensen, eller typvärdet, för fråga 2 är ”1–3 ggr/veckan”. Spridningen i fråga 2 lutar mot en mer aktiv användning av digitala verktyg.

7.2 Egen uppfattning av kunnande

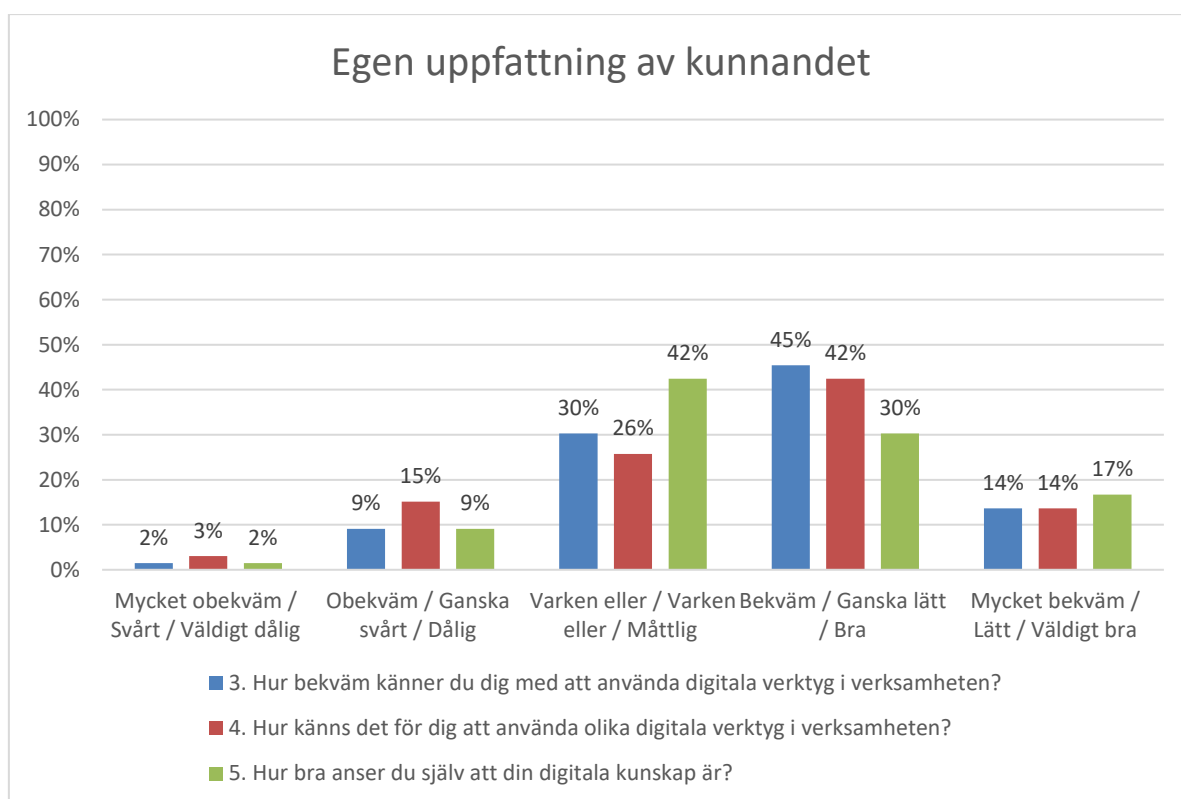
För att skapa denna kategori har vi använt dessa sex frågor eller påståenden:

- 3. Hur bekväm känner du dig med att använda digitala verktyg i verksamheten?
- 4. Hur känns det för dig att använda olika digitala verktyg i verksamheten?
- 5. Hur bra anser du själv att din digitala kunskap är?
- 13. Jag anser att jag vet hur jag skall använda digitala verktyg i verksamheten.
- 16. Jag vet hur jag skall använda digitala verktyg med barnen.
- 20. Jag klarar självständigt av att använda digitala verktyg inom småbarnspedagogiken.

Resultaten, se figur 5, visar att de flesta av respondenterna, 45%, känner sig bekväma med att använda digitala verktyg i verksamheten. Flera av respondenterna, 30%, ansåg också att de varken var bekväma eller obekväma med användningen av digitala verktyg i verksamheten. Endast 9% var obekväma och 2% var mycket obekväma. 14% kände sig mycket bekväma med användningen av digitala verktyg i verksamheten.

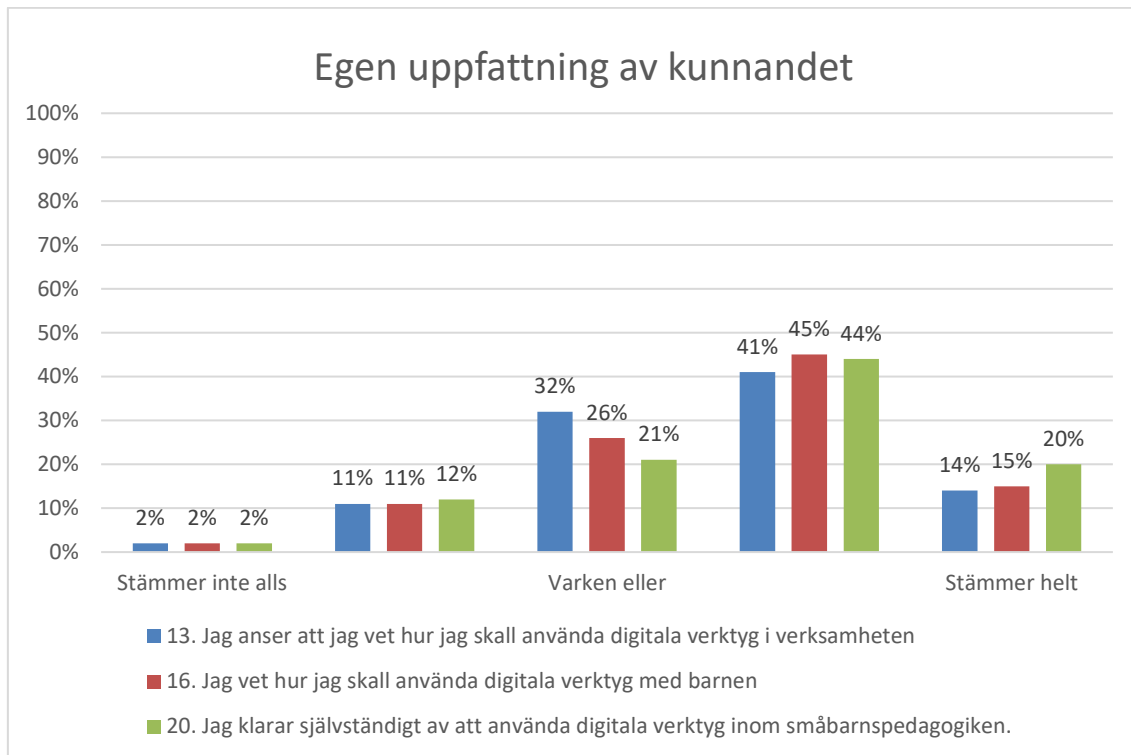
Resultaten visar fortsättningsvis att majoriteten av respondenterna, 42%, kände att det var ganska lätt att använda digitala verktyg i verksamheten, medan 26% varken ansåg att det var svårt eller lätt. 14% ansåg att användningen av digitala verktyg i verksamheten var lätt. 5% ansåg att användningen kändes ganska svårt, och endast 3% kände att det var svårt.

Majoriteten av respondenterna, 42%, upplevde också att deras digitala kunskap är måttlig. 30% upplevde att deras kunskap var bra, medan 17% upplevde att deras kunskap är väldigt bra. 9% upplevde att deras digitala kunskap är dålig och endast 2% upplevde att deras kunskap var väldigt dålig.

Figur 5. Respondenternas egen uppfattning av sitt kunnande – frågor

Resultaten, se figur 6, visar fortsättningsvis att de flesta upplevde att de delvis vet hur de använder digitala verktyg i verksamheten eller med barnen samt att de klarar av denna användning självständigt. Påståendevis var resultaten 41%, 45% och 52%. Många av respondenterna, 32%, 26% och 15%, kände sig även neutrala gällande påståendena. Endast 2% kände att de inte alls höll med påståendena, medan 14%, 15% och 20% ansåg att de helt höll med påståendena. Se figur 6.

Figur 6. Respondenternas egen uppfattning av sitt kunnande – påståenden

Centraltendensen, eller medianen, för fråga 3 är ”Bekvämt”. Spridningen tyder på att de flesta av respondenterna är mer bekväma än obekväma, men endast få känner sig mycket bekväma. Medianen för fråga 4 är ”Ganska lätt”. Spridningen motsvarar den i fråga 3. Medianen för fråga 5 är ”Måttlig”. Spridningen motsvarar de två tidigare frågorna, även om medianen är i en mer neutral position.

Medianen för frågorna 13 och 16 är att respondenterna instämmer delvis och spridningen tyder på att de flesta av respondenterna instämmer med påståendet. Medianen för fråga 20 är att respondenterna instämmer delvis och spridningen lutar tydligt mot den instämmande attityden.

7.3 Digitala verktyg i verksamheten

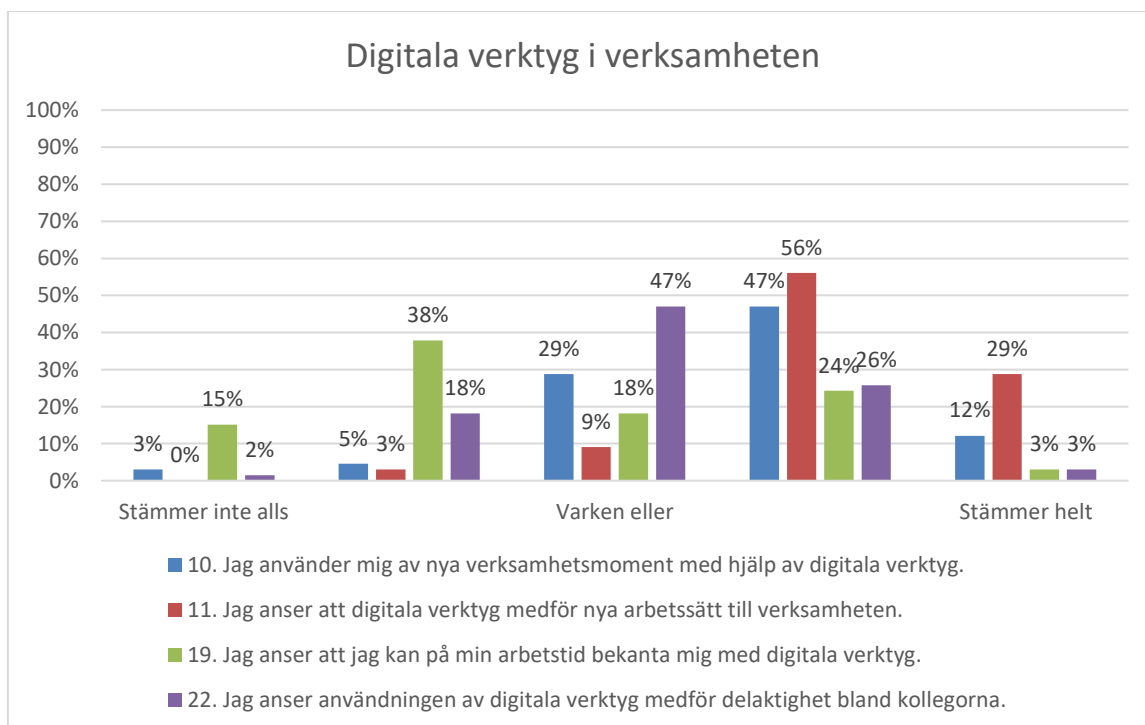
För att skapa denna kategori har vi använt dessa fyra påståenden:

- 10. Jag använder mig av nya verksamhetsmoment med hjälp av digitala verktyg.

- 11. Jag anser att digitala verktyg medför nya arbetssätt till verksamheten.
- 19. Jag anser att jag kan på min arbetstid bekanta mig med digitala verktyg.
- 22. Jag anser användningen av digitala verktyg medför delaktighet bland kollegorna.

Resultaten, se figur 7, visar att digitala verktyg till någon grad skapar nya verksamhetsmoment och medför nya arbetssätt till verksamheten, men att arbetstiden inte alltid tillåter att personalen kan bekanta sig med digitala verktyg av olika slag. 47% respektive 56% ansåg delvis att digitala verktyg skapar nya verksamhetsmoment och medför nya arbetssätt till verksamheten. 12% respektive 29% ansåg att påståendena stämmer helt, medan 3% respektive 0% ansåg att de inte alls stämmer. 38% ansåg att arbetstiden delvis inte tillåter bekantande med digitala verktyg, medan endast 3% höll med om att påståendet stämmer helt. Resultaten visar fortsättningsvis att 47% upplever att användningen av digitala verktyg varken medför eller inte medför delaktig bland kollegorna. Fördelningen i påståendet är i en mycket jämn kurva, med 26% som delvis instämmer respektive 18% som delvis inte gör det. Endast 3% instämmer helt och 2% instämmer inte alls.

Figur 7. Påverkan av digitala verktyg i verksamheten

Fråga 22 verkade väcka mycket tankar hos våra respondenter. Vi kan utifrån kommentarerna i det öppna svarsfältet dela upp svaren i tre grupper; skillnader i kunnande, tankar kring digitala verktyg inom småbarnspedagogiken samt möjligheten till diskussion. En del av respondenterna upplevde att en ojämn fördelning i kunnandet påverkade den allmänna delaktigheten bland kollegerna. Respondenterna kommenterade att ”några kan jätte bra och några kan inte alls”, att förståelsen av digitala verktyg är olika och att deltagande i utbildningen påverkar kunnandet men att alla inte får denna möjlighet. Några respondenter motiverade sitt svar så här:

” Det känns att de digifödda kör över digi invandrare och att det blir en stor stressmoment att använda digitala verktyg.”

och

” Föder motstridighet hos de ointresserade och entusiasm hos de intresserade.”

samt

” Hälften av personalen är ivrigt med och resten försöker inte ens.”

Även tankar och uppfattningar kring digitala verktygens plats inom småbarnspedagogiken kom fram. Många upplevde att digitala verktyg inte hör till daghemsvärlden, att barn behöver en annan sorts närvaro och att barnen bekantar sig tillräckligt med olika digitala verktyg där hemma. En respondent uttryckte det som att personalen har ”olika uppfattningar om vikten av digitala verktyg”, medan en annan beskrev det så här:

”Alla i personalen ser inte fördelarna med digitala verktyg i verksamheten, med tanke på vad barn i olika åldrar behöver.”

Många hade dock också en annan synvinkel på saken, nämligen att digitala verktyg kan medföra diskussioner och samarbete. Att dela med sig av tips, idéer och kunskap var något som flera respondenter upplevde att var en delaktighets främjande aspekt av de digitala verktygen. Dock kräver detta just samarbete, så som denna respondent beskrev:

”Då digitala verktyg används, görs det i smågrupper. Smågrupperna gör sitt och erfarenheterna diskuteras inte så mycket som det skulle kunna diskuteras.”

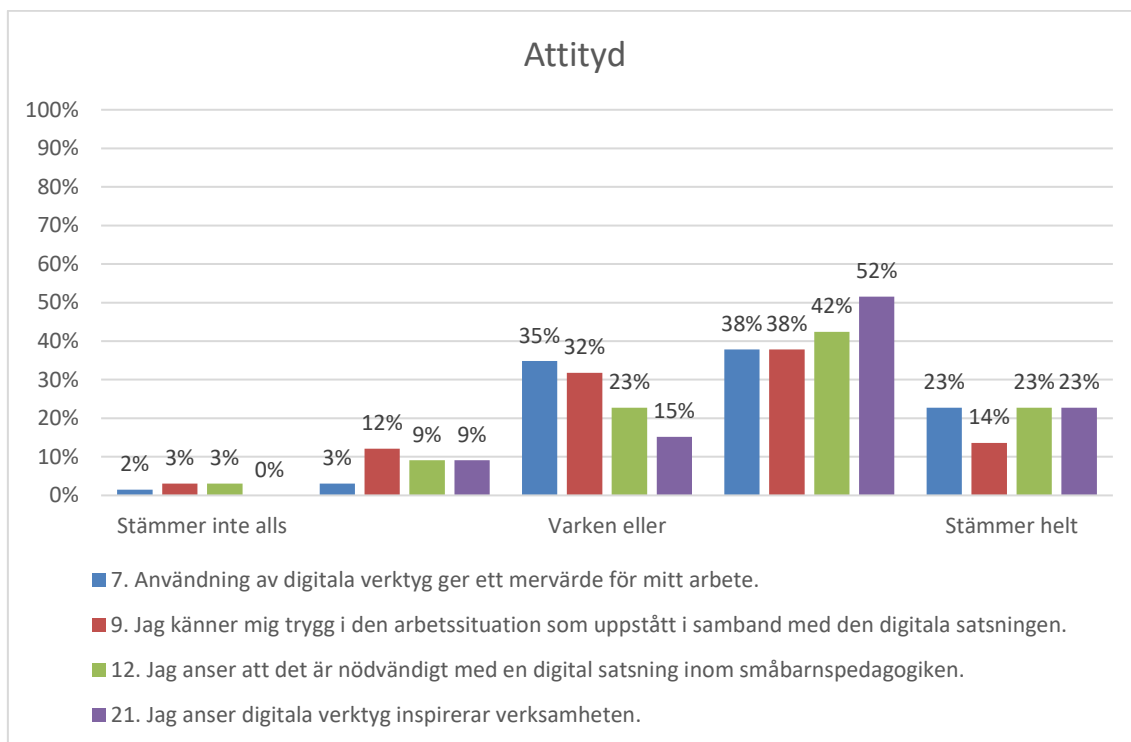
Medianen för fråga 10 är att respondenten instämmer delvis, med spridningen så att svaren är centrerade runt "Varken eller" och delvis instämmande. Medianen för fråga 11 är att respondenten delvis instämmer, och spridningen har en tydlig lutning mot den instämmande attityden. Medianen för fråga 19 är att respondenten instämmer delvis inte, med en spridning som är rätt så jämnt fördelad men med en klar ökning mot det inte instämmande hållet. Medianen för fråga 22 är "Varken eller", medan spridningen tyder på en tydlig kurva kring mitten av diagrammet.

7.4 Attityd

För att skapa denna kategori har vi använt dessa fyra påståenden:

- 7. Användning av digitala verktyg ger ett mervärde för mitt arbete.
- 9. Jag känner mig trygg i den arbetssituation som uppstår i samband med den digitala satsningen.
- 12. Jag anser att det är nödvändigt med en digital satsning inom småbarnspedagogiken.
- 21. Jag anser digitala verktyg inspirerar verksamheten.

Resultaten, se figur 8, tyder på att respondenterna i allmänhet har en positiv inställning mot digitala verktyg inom småbarnspedagogiken. Majoriteten upplever att digitala verktyg ger arbetet ett mervärde, 61%, att de känner sig trygg i den nya arbetssituationen, 52%, att det är nödvändigt att satsa på digitala verktyg inom småbarnspedagogiken, 65%, samt att digitala verktyg inspirerar verksamheten, 74%. Endast 2% respektive 3% anser att digitala verktyg inte ger ett mervärde till arbetet, 3% respektive 12% anser att de inte känner sig trygga i den nya arbetssituationen, 3% respektive 9% anser att digitala verktyg inte är nödvändigt inom småbarnspedagogiken och 0% respektive 9% anser att digitala verktyg inte inspirerar verksamheten.

Figur 8. Attityden gentemot digitala verktyg

Några respondenter gav kommentarer i det öppna svarsfältet, gällande den uppfattade tryggheten i den nya arbetssituationen. Vissa respondenter tog upp avsaknaden av verktyg att öva med och att det känns som att utbildningen rinner ut i sanden då de inte har dessa verktyg tillgängliga hela tiden. En del av respondenterna beskrev också att de inte ännu funnit ett naturligt samt nyttigt sätt att införa digitala verktyg i den dagliga verksamheten, vilket gör situationen svår. En beskrev sig så här:

”Ensidiga applikationer, känns att det är för styrt vad man kan göra.”

Flera respondenter upplevde att de har rätt så bra kunskaper eller att de lär sig snabbt då någon visar hur det fungerar, samt att digitala verktyg fungerar bra då man tar några barn åt gången och planerar användningen på förhand. Några respondenter tyckte att det är roligt att använda digitala verktyg och att de har en viss kunskap hemifrån. De som upplevde att de inte kände sig trygga i den nya arbetssituationen beskrev bland annat att de kände sig osäkra på hur de skall använda digitala verktyg samt att de gärna skulle ha klara och tydliga instruktioner med konkreta handledda övningar för att lära sig. Tidsbrist och

möjligheten att bekanta sig med digitala verktyg kom också upp. En beskrev sin upplevelse så här:

” Det känns inte bra eftersom kunskapen inte räcker till för att möta förmännens förväntan på vad allt man skall göra. Jag känner mig ouppskattad och inte tillräckligt bra.”

De fyra frågorna har alla sin median vid det att respondenten delvis instämmer med påståendet. Spridningen vid de fyra frågorna tyder också alla på en instämmande attityd, med majoriteten av svaren mot det instämmande hållet. Alla fyra har fått liknande svar, vilket orsakar att variationen frågorna emellan är ytterst liten.

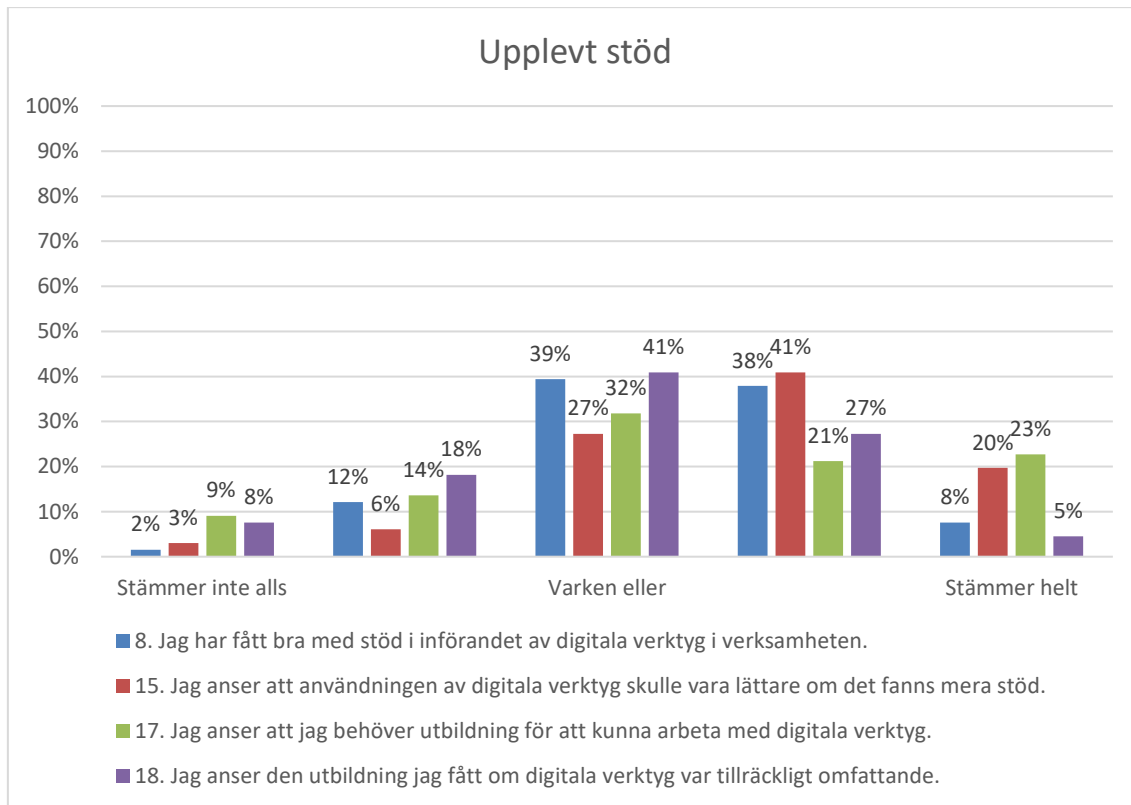
7.5 Upplevt stöd

För att skapa denna kategori har vi använt dessa fyra påståenden:

- 8. Jag har fått bra med stöd i införandet av digitala verktyg i verksamheten.
- 15. Jag anser att användningen av digitala verktyg skulle vara lättare om det fanns mera stöd.
- 17. Jag anser att jag behöver utbildning för att kunna arbeta med digitala verktyg.
- 18. Jag anser den utbildning jag fått om digitala verktyg var tillräckligt omfattande.

Resultaten, se figur 9, tyder på att respondenterna i allmänhet upplever att de fått bra med stöd, i införandet av digitala verktyg i verksamheten men att de flesta ändå gärna skulle få ännu mera stöd. 38% respektive 39% instämmer delvis eller förhåller sig neutralt, till påståendet att de fått bra med stöd. Endast 8% instämmer helt och 2% instämmer inte alls. 41% respektive 27% instämmer delvis eller förhåller sig neutralt, till påståendet att det var lättare att använda digitala verktyg om de fanns mera stöd. Endast 9% instämmer inte alls eller instämmer delvis inte. 32% upplever att de varken instämmer eller inte instämmer i att de behöver någon form av utbildning för att arbeta med digitala verktyg. De helt instämmande och delvis instämmande respondenterna ligger på 23% respektive 21%, medan 9% respektive 14% instämmer inte alls eller delvis inte. 41% anser att den utbildning

de fått varken är eller inte är tillräckligt omfattande, medan 8% anser att den inte alls varit tillräcklig och 5% anser att den varit helt tillräcklig.

Figur 9. Det upplevda stödet

Medianen för fråga 8 är ”Varken eller”, med en spridning som tyder på en tydlig kurva kring mitten av diagrammet. Medianen för fråga 15 är att respondenten delvis instämmer, och spridningen lutar allmänt mot en mer instämmande attityd. Medianen för fråga 17 är ”Varken eller”, medan spridningen i detta fall tyder på en rätt så jämn fördelning mellan svaren. Medianen för fråga 18 är ”Varken eller”, och spridningen motsvarar den i fråga 8.

7.6 Öppna kommentarer som sammanfattning

Vi avslutade vår enkät med ett öppet kommentarfält, ifall det var något annat som våra respondenter ville föra fram. Vi väljer här att lyfta fram fyra kommentarer, som för fram

de olika perspektiven vi presenterat i detta kapitel. Den första kommentaren behandlar det frihet som personalen skulle vilja ha gällande digitala verktyg:

”Helsingfors stad styr för mycket vad man får ladda, eftersom de vet inte vad vi skulle anse vara bra applikationer”

Den andra kommentaren behandlar det som många respondenter fört fram gällande fördelningen av kunskande och tillgången till verktygen.

”Kunskapsnivån kring digitala verktyg varierar stor mellan olika anställda så arbetet faller på den som kan. Alla har inte tillgång till nödvändiga verktyg”

Den tredje kommentaren tar upp det vi fått fram gällande attityden gentemot digitala verktyg och om de hör till vardagen inom småbarnspedagogiken.

”På daghem är det viktigt med annanslags fostran”

Den fjärde kommentaren för fram den önskan att använda och positiva attityd gentemot användningen av digitala verktyg som vi kunnat avläsa inom våra respondenters svar.

”Vi har nu aktivt börjat ta digitala verktyg som en del av verksamhet då vi fick personliga lärplattor till grupperna. Nu kan vi alltid lätt få tag på den och vi vet ifall minnet är fullt eller akkurat tom. Nu börjar vi lära oss att utnyttja dem effektivt.”

Till slut vill vi även lyfta fram en kommentar som tar upp ett perspektiv vi inte behandlat, men som är även det viktigt, nämligen den pedagogiska dokumentationen. En respondent skrev så här:

”Användningen av digitala verktyg t.ex. i form av ped.dok. bidrar till delaktighet hos föräldrarna.”

8 ANALYS

I detta kapitel granskar vi våra resultat mot vår teoretiska referensram samt mot tidigare forskning inom ämnet. Då vi gick igenom resultaten för vår enkät, lade vi märke till att

en del teman ofta dök upp. Därför ha vi valt att i detta kapitel presentera vår analys med hjälp av fem underrubriker. Uppdelningen har vi tänkt ut så att dessa rubriker behandlar såväl vårt resultat och de teman vi där lagt märke till, samt aspekter från den tidigare forskningen vi läst oss in på och de perspektiv vi presenterade i vår teoretiska referensram.

8.1 Bakgrundsinformation

Tankegången bakom en del av frågorna var att få en inblick i den vardagliga användningen av digitala verktyg på daghemmen, så som vilka verktyg de, hur ofta de använder dem och vad personalen anser att praktiskt påverkar situationen.

Vi ville få reda på vilka digitala verktyg som daghemmen hade och vad personalen hade tillgång till. Bordsdatorn, digitala kameran samt tabletten var helt klart de vanligaste digitala verktygen. När det gällde frekvensen av användningen, tydde resultaten på att de flesta av respondenterna regelbundet använder digitala verktyg i verksamheten. I flera platser lyftes det fram att tidsbristen i planeringen påverkar tillämpningen av digitala verktyg i verksamheten. Flera av respondenterna uppgav att tidsbristen innebar att de inte kunde planera användningen eller gå igenom applikationerna så att de är åldersenliga. I kapitlet med tidigare forskning beskriver Belo et al. (2016), Burton & Pearsall (2016 samt Rajan (2012) vikten i att personalen kan välja rätt sorts applikationer.

Resultaten tydde också på att de flesta av våra respondenter upplever att digitala verktyg medför nya verksamhetsmoment och arbetssätt, och att de använder sig av dessa. Den tidigare forskningen vi presenterat beskrev detta som ett av digitala verktygen mer påtagbara dilemman. Masoumi (2015) visade med sin forskning att verksamhetsmomenten förblir de samma, med digitala verktygen mer som ett tillägg än ett nytt moment. Problemet som Masoumi beskrev var att de digitala verktygen inte integrerades som en del av verksamhetsplanen, utan man gjorde det man alltid gjort. Resultaten i vår enkät tyder på att respondenterna i största grad försöker skapa nya moment och nya metoder.

8.2 Den egna uppfattningen av kunnandet

I och med att vårt arbete bland annat ville få inblick i personalens egen uppfattning av sitt kunnande, hade vi flera frågor i vår enkät som tog fasta på just detta. Samtidigt fick vi även in information om hur respondenterna upplevde en ojämn fördelning av digitalt kunnande.

Resultaten gällande personalens egen uppfattning av sitt kunnande tydde på att personalen uppskattade sitt kunnande till relativt bra och att de kunde använda sig av digitala verktyg. Blackwell et al. (2014) forskning tydde på att självsäkerhet var en inre faktor som påverkade hur personalen använde sig av digitala verktyg.

I våra resultat tog vi upp av några av våra respondenter beskrev sitt kunnande som bra och att de upplevde digitala verktyg som roliga att använda. En respondent beskrev även att kunskapen i det privata livet stödde användningen i arbetet. Madsen (2006) och Giddens (2007) beskrev att olika sociala situationer kräver olika kompetenser, vilket kan tolkas som att privatlivet och arbetslivet kräver olika kompetenser som inte är jämförbara. Dock kan vi med tanke på respondenternas svar tolka att kompetenserna i det privata livet kan stöda de kompetenser som krävs på arbetsplatsen. Användningen av olika former av digitala redskap hemma kan med andra ord stöda användningen av digitala verktyg i daghemmet.

EU, tillsammans med DigComp, delade upp digitala färdigheter i tre nivåer; baspresterande, självständig och avancerad användare (Joint Research Centre 2017). Våra resultat, även om de tyder på ett bra digitalt kunnande, visar att personalen har olika nivåer av kunnande. Även om vi inte kan dela upp personalen i enlighet med dessa nivåer, kan vi tolka att alla finns representerade i vårt arbete. På flera platser i vår enkät kom det fram att personalen hade olika nivåer av kunnande och att detta i sin tur påverkade användandet och delaktighetskänslan. Ovissheten i användningen av digitala verktyg, var en aspekt som påverkar tillämpningen av digitala verktyg i verksamheten. Flera respondenter beskrev även en ojämn fördelning av kunnande i personalen. Många respondenter beskrev

även att de inte visste hur de skulle använda digitala verktyg och att det gjorde dem osäkra.

8.3 Det upplevda stödet

I och med att vårt arbete bland annat ville få inblick i personalens önskningar gällande stöd, hade vi flera frågor i vår enkät som tog fasta på just detta. Samtidigt fick vi även information om hur respondenterna upplevde det stöd de fått och om de fann att detta stöd varit tillräckligt.

De flesta av våra respondenter ville gärna delta i ett utbildningstillfälle på daghemmet, men många ville gärna även få praktiska exempel på användningen och många upplevde att kollegers stöd skulle hjälpa dem. En relativt stor andel av respondenterna ansåg att kollegialt stöd var en aspekt som kunde påverkas. Detta stämmer in på det vi beskrev om arbetsgemenskapen i vår teoretiska referensram, där Cederlund & Berglund (2014) definiera arbetsgemenskapen som att tillsammans producera något och att tillsammans utföra arbetsutgifter. Detta för att skapa något som har en betydelse och nå ett visst mål. Tjersland et al. (2011) behandlade ämnet från en annan synvinkel, genom att de att olika kunskaperna kan stöda och gynna gemenskapen. Kollegialt stöd kan alltså, sett från ett socialpedagogiskt perspektiv, skapa en mer tolerant gemenskap som tillsammans arbetar för att nå sitt mål. Som det framkom, var det endast en respondent som upplevde att den inte alls hade kollegialt stöd, men även så önskar flera respondenter mera kollegialt stöd än det för tillfället finns.

De flesta upplevde att de hade fått bra med stöd i införandet av digitala verktyg i verksamheten men samtidigt visade det sig att de flesta respondenter upplevde att de gärna hade mera än mera stöd eller mera utbildning inom digitala verktyg. Blackwell et al. (2014) forskning, som tidigare nämnts, visade att stöd är en av de faktorer som påverkar användningen av digitala verktyg. Forskningen visade att stöd påverkade personalens attityder gentemot digitala verktyg som i sin tur påverkade användningen. Resultaten i vår enkät tydde på att personalen kände sig osäkra och ovana, och att de gärna skulle ha mera klara och tydliga instruktioner eller konkreta övningar och handledning. Detta tyder på

att om respondenterna i vårt arbete får mera stöd och handledning, så kanske de skulle finna det enklare att använda digitala verktyg. De kunde i så fall även finna de naturliga och nyttiga sätten att införa digitala verktyg i verksamheten, som vissa ännu funderade på.

8.4 Attityder och tankar om digitala verktyg

I och med att den tidigare forskningen tydde på att attityden gentemot digitala verktyg påverkar användningen av dem, kom detta att ha en central plats i vårt arbete. Här kommer vi att presentera det vi fick fram gällande denna attityd och hur personalen ser på den digitala satsningen inom småbarnspedagogiken.

De flesta respondenterna upplevde mervärde i sitt arbete genom digitala verktyg och var inspirerade, men det fanns även de respondenter som inte höll med. De flesta upplevde att digitala verktyg har sin plats inom småbarnspedagogiken, men vi fick också många kommentarer som inte höll med som presenterats närmare i resultatredovisningen. Grunderna för planen för småbarnspedagogik (2016) har lagt till digital kompetens och multilitteracitet som en del av den mångsidiga kompetens som daghemmen bör erbjuda barnen. De flesta ansåg detta som en positiv sak, som något roligt eller något som går bra bara man planerar i god tid. Men tidigare forskning visar också att attityden gentemot digitala verktyg påverkar användningen av dem.

Masoumi (2015) fann i sin forskning att några av de intervjuade ansåg att digitala verktyg inte alls hör inom småbarnspedagogiken. Masoumi spekulerade utifrån sina resultat att användningen av digitala verktyg inom småbarnspedagogiken till stor grad beror på personalens attityder, vanor och deras tekniska skicklighet. Detta kan vi även se inom vårt arbete. Lindahl & Folkesson (2012) beskrev i sin forskning en allmän skepticism gentemot digitala verktyg inom småbarnspedagogiken, och att de flesta av de som ansåg att digitala verktyg inte tillhör småbarnspedagogiken ansåg att barnen behöver miljöer utan teknologi. Detta stämmer också in på de svar som vi fått från vår enkät. Giddens (2003) beskriver hur vissa tar emot förändring positivt och gärna ser det som ett sätt att utvecklas vidare, medan andra värderar traditionella verksamhetsätt.

Respondenternas attityder gentemot digitala verktyg, behandlades även ur perspektivet gällande trygghetskänsla. De flesta av respondenterna kände sig visserligen trygga, men en del upplevde sig otrygga. En respondent kände sig varken uppskattad eller tillräckligt bra. Ur ett socialpedagogiskt perspektiv, kan man se att det handlar om en exklusion som uppkommit då kraven för inklusionen ändrats. Som Madsen (2006) beskriver så är exklusionen inte alltid aktiv, utan kan även vara en passiv form som innebär att det finns hinder för inklusionen. Jönhill (2012) beskriver också att inklusionen på arbetsplatsen är central. Då respondenterna i vårt arbete upplever sig otrygga i sin arbetssituation på grund av den digitala satsningen, är de i riskzonen för exkludering ur arbetsgemenskapen.

De flesta av respondenterna ansåg att användningen av digitala verktyg varken medför eller inte medför delaktighet bland kollegorna. Kommentarererna tyder på en splittring i personalen, när det gäller digitalt kunnande. Detta fann även Masoumi (2015) i sin forskning. Tjersland et al. (2011) förklarar att gemenskap byggs på gemensamma intressen, gemensamma uppfattningar om vad som skall göras och vilka uppgifter som skall lösas. Gemenskap kräver också anpassning till varandra, och ett öppet tankesätt till att saker kan göras på andra sätt än det egna. Resultaten vi fått visar på att då det gemensamma intresset och den gemensamma uppfattningen inte möts, kan det leda till att det sker en splittring. Då fördelningen är ojämn, finns det även en risk att personalens digitala kunnande fokuseras till en person i personalen, vilket i sin tur minskar möjligheterna för användningen av digitala verktyg inom verksamheten (Masoumi 2015).

8.5 Sammanfattande tankar

Sammanfattningsvis kan vi säga att vi fått mycket information och kunskap från våra enkäter, både från våra frågor och från de öppna svarsfälten eller kommentarrutorna. Dock har vi även lagt märke till en del saker vi kunnat göra olikt för att få andra resultat eller mer djupa resultat. Dessa tar vi närmare fasta på i diskussionskapitlet.

Inom analysen av våra resultat har vi kunnat konstatera att digitala verktyg enligt de flesta har en plats inom småbarnspedagogiken. Användningen av olika sorters digitala verktyg

är regelbunden och vi kan se ett generellt positivt tankesätt gentemot digitala verktyg. De flesta verkar anse att de kan använda sig av digitala verktyg, på ett sätt som bidrar till verksamheten. De som inte för tillfället anser att de kan använda sig av digitala verktyg på ett naturligt sätt, verkar till stor grad ha en vilja att lära sig och en vilja av att kunna. De dilemman som vi fann i och med vår analys, är tidsbristen och de olika nivåerna av kunnande, som i sin tur skapar en ojämn fördelning av kunskap bland kollegerna. Otrygghet och en känsla av att inte kunna använda digitala verktyg, och därmed inte uppskattas på arbetsplatsen, leder till riskfaktorer inom arbetsgemenskapen. Risken finns att arbetsgemenskapen splittras och att några personer i personalen upplever sig exkluderade från de andra. Ur en socialpedagogisk synvinkel är det kollegiala stödet och det stöd som Helsingfors stad ger sina arbetstagare, av stor vikt för att föra framåt det digitala kunnandet inom personalen.

Det som vi ännu här vill föra fram, är den pedagogiska dokumentationen. Som vi beskrev i vår resultatredovisning, hade vi i vår enkät ingen fråga gällande pedagogisk dokumentation men fick in en öppen kommentar gällande ämnet. Dock har vi en del tidigare forskning som beskriver vikten av pedagogisk dokumentation och möjligheterna som digitala verktyg medför här. Bland annat Masoumi (2015 s.8) fann att digitala verktyg inom småbarnspedagogiken är bra med tanke på pedagogisk dokumentation. Elfström Pettersson (2018) tog också upp möjligheten till pedagogisk dokumentation med hjälp av digitala verktyg och vikten av den välgjorda pedagogiska dokumentationen med tanke på kvaliteten av småbarnspedagogiken samt dess utvärdering och utveckling.

9 DISKUSSION

I detta kapitel kommer vi att utvärdera vårt resultat, om vi nått vårt syfte och svarat på våra frågeställningar. Vi kommer också att diskutera vårt metodval, vad vi lyckats med i vår enkät samt vad vi kunnat göra bättre. Vi tar även fasta på vårt arbetes validitet och reliabilitet. Vi avslutar detta kapitel och vårt arbete med förslag på fortsatt forskning.

Som bakgrund för vårt arbete har vi använt oss av Grunderna för planen för småbarnspedagogik (2016), Helsingfors lokala plan för småbarnspedagogik samt digitaliseringen. I

och med att vårt arbete har personalen i fokus, är personalens riktlinjer inom småbarnspedagogiken relevant. I Grunderna för planen för småbarnspedagogik (Utbildningsstyrelsen 2016) samt Pedagogik i Helsingfors (2017) beskrivs vad personalen bör erbjuda barnen inom småbarnspedagogiken och varför. Då det är personalens digitala kunnande som vårt arbete handlar om, är synen på digitaliseringen också en viktig aspekt. Dessa två, småbarnspedagogiska riktlinjer samt digitaliseringen, skapar tillsammans grunden för vårt arbete.

För att föra fram det socialpedagogiska perspektivet på de resultat vi fått, har vi använt oss av centrala teorier inom socialpedagogiken. Delaktighet, gemenskap, inklusion, exklusion samt normer är centrala begrepp inom socialpedagogiken och det är utifrån dessa teorier som vi analyserat vårt arbete. Än en gång bör vi dock komma ihåg den digitala synvinkeln, som i vårt arbete utgör det andra perspektivet vi använt för att granska våra resultat.

9.1 Resultatdiskussion

Vi har gjort vårt arbete på beställning från Helsingfors stad, som under 2017 ända fram till våren 2018, drev projektet *Känn teknologin! i daghemmen*. Tanken med projektet var att utveckla småbarnspedagogikens verksamhetskultur enligt Grunderna för planen för småbarnspedagogik (Utbildningsstyrelsen 2016), med fokus på multilitteracitet samt digital kompetens. Projektet hade bland annat som mål att skapa en strategi för den pedagogiska användningen av digitala verktyg. För att göra detta ville de få en uppfattning om personalens digitala kunnande och vilka stödbehov personalen upplever sig ha.

Vårt arbetes syfte är därför att kartlägga personalens digitala kunnande samt hur kunnandet kan förstärkas. Med vårt arbete vill vi belysa hur personalen uppfattar sitt kunnande samt hur de upplever stödet som de får. Vår synvinkel byggs alltså på personalens egen upplevelse. Våra frågeställningar är: Hur beskriver personalen på daghem sitt digitala kunnande? Vilka behov ser daghemspersonalen själv att de har när det kommer till deras digitala kunnande?

Det vi kommit fram till med hjälp av vår enkätundersökning, är att det digitala kunnandet i stor grad varierar hos personalen. De flesta upplevde sitt digitala kunnande som bra eller kände att det var ganska lätt att använda digitala verktyg i verksamheten. Detta kan ses på flera punkter i vår enkät och de resultat vi fått från den; de flesta använder digitala verktyg åtminstone en gång i veckan, anser att digitala verktyg ger ett mervärde för arbetet och inspirerar det, att de hittat nya verksamhetsmoment och arbetssätt, att de vet hur de skall använda digitala verktyg och kan göra det samt att de känner sig trygga i den nya arbetssituationen som uppkommit i och med den digitala satsningen. Trygghet inom arbetsgemenskapen är enligt Giddens (2007) mycket viktigt. En del av de som svarat på enkäten har däremot inte en positiv uppfattning om sitt kunnande. Detta kan också ses från de svar vi fått i vår enkät; de upplever sitt kunnande som dåligt, att digitala verktyg är svår-använda och de känner sig otrygga i den nya arbetssituationen. I de öppna kommentarrutorna kommer det tydligare fram en känsla av osäkerhet, ovana samt otillräcklighet.

De flesta i personalen upplever att de fått bra med stöd i införandet att digitala verktyg som en del av verksamheten, men likaså tyder våra resultat på att de flesta gärna skulle ha mera stöd. Detta gäller förstås det stöd som Helsingfors stad har att erbjuda, men ännu viktigare verkade våra respondenter uppfatta det kollegiala stödet. Den socialpedagogiska synvinkeln, som vi presenterade i vår analys, beskriver hur viktigt det är att känna sig uppskattad i sin arbetsmiljö. Så som Jönhill (2012) förde fram är inklusion i arbetsgemenskapen central för individens välmående, då arbetsplatsen är så starkt kopplat till människans identitet. Människan har ett naturligt behov av att höra till en gemenskap, känslan av att inte passa in bland sina kolleger kan vara tung. Avvikelse från det som anses vara normen och det uppskattade är enligt Östnäs (2007) jobbigt, speciellt då det handlar om sociala sammanhang. Resultaten i vår enkät tydde på att den ojämna fördelningen av digitalt kunnande utgör risker för exkludering för de i personalen som saknar den digitala kompetensen som de nya arbetsförhållandena kräver av dem. Det kollegiala stödet är här centralt, för att personalen tillsammans kan hitta lösningar och se nya möjligheter som de ensamma kanske hade missat. Så som Tjersland et al. (2011) påpekade möjliggör arbetsgemenskapen en tolerans för det annorlunda och det nya.

Resultaten visade tydligt att kollegers stöd, utbildningstillfällen samt praktiska exempel hörde till de mer önskade stödformerna. Även material att läsa, mera möjligheter för planering, samarbete och diskussioner med andra i personalen samt frihet i användningen av digitala verktyg hör till det som våra respondenter förde fram. Av självklara orsaker är även tillgång till olika verktyg och apparater centralt. Våra resultat tyder på att personalens ojämna fördelning av kunskap för tillfället påverkar användningen av digitala verktyg som en del av verksamheten, så som Grunderna för planen för småbarnspedagogik beskriver den. Intresset för att använda digitala verktyg i verksamheten finns, men personalen har inte ännu funnit sitt sätt att arbeta med de verktygen och de arbetssätten som finns tillgängliga. För att utveckla verksamheten vidare finns det ett behov från personalen sida att förstå hur man praktiskt kan tillämpa digitala verktyg till verksamheten på ett naturligt sätt samt friare tyglar gällande användningen, för att hitta det som fungerar för de enskilda daghemmen.

Vi valde att inkludera attityd mätande frågor i vår enkät, då den tidigare forskningen tydde på att attityden var en relevant faktor när det gällande digitala verktyg som en del av verksamheten inom småbarnspedagogiken. Att mäta attityden bland våra respondenter var med andra ord inte en prioritet, men vi fick en del intressanta resultat ändå. Att personalen hade i allmänhet en så positiv attityd gentemot digitala verktyg var inte förväntat, då digitala verktyg inom småbarnspedagogisk verksamhet väcker så mycket skepticism. Resultaten, såväl svaren på våra påståenden samt de öppna kommentarerna, tyder på en klar skillnad mellan de med positiv attityd gentemot digitala verktyg samt de som anser att digitala verktyg inte hör till småbarnspedagogiken. Vi förväntade här en mer jämn fördelning gällande attityden, men då vi inte hade attityden i fokus för vårt arbete är resultatet bara riktgivande.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att personalen beskriver sitt digitala kunnande i positiva termer och visar ett klart intresse för den digitala satsningen och mångsidiga kompetensen som Grunderna för planen för småbarnspedagogik (Utbildningsstyrelsen 2016) beskriver. Dock visar våra resultat att fördelningen i kunnandet är ojäm, och att många i personalen även har det svårt att tillämpa digitala verktyg till verksamheten. Behoven som personalen beskriver, är ett mångsidigt utbud av stödformer så att alla har

möjligheten att lära sig att använda digitala verktyg på ett pedagogiskt sätt och att alla kan känna sig uppskattade, samt en arbetsmiljö som lyfter fram det kollegiala stödet. Helsingfors stad har satsat med mycket stöd, men personalen upplever enligt våra resultat att de gärna vill ha mera stöd för att kunna arbeta i enlighet med Grunderna för planen för småbarnspedagogik (Utbildningsstyrelsen 2016). Vi kan även till på detta konstatera att attityden gentemot digitala verktyg varierar mindre än vi förväntat oss, men att attityden även så till stor grad påverkar på vilket sätt och hur ofta digitala verktyg används i verksamheten. Vi anser att vi lyckats i vårt syfte och att vi svarat på våra frågeställningar.

9.2 Metoddiskussion

Som metod för att få svar på våra frågeställningar valde vi enkät. Vi ansåg att enkät var det bästa sättet att få ett större sampel och att det eliminerade nackdelar som intervjuareffekten medför. Vi insåg att tids- och personalbristen inom småbarnspedagogiken kunde påverka vårt sampel negativt, men hoppades att så många som möjligt skulle ta sig tiden att svara då ämnet är så aktuellt. Vi anser att fördelarna med en enkät väger mera än de möjliga nackdelarna och är därför nöjda med vårt metodval.

En nackdel med enkätundersökningar är bortfall i frågor, vilket vi också fick uppleva. Allt som allt förekom det endast enstaka bortfall vid vissa frågor och endast en fråga hade ett klart bortfall. På grund av tidsbrist var det omöjligt att presentera oss personligen för de 14 daghem som deltog i undersökningen. I fall om det skulle funnits möjlighet att presentera oss och enkäten personligen för all dagispersonal som deltog i undersökningen skulle det säkert ha påverkat vårt sampel positivt och minskat på bortfall. Då skulle personalen fått ställa direkt frågor åt oss, i fall om något kändes oklart eller ville bara diskutera kring ämnet. Det kan inte heller skada att vi skulle ha varit mer än några namn på ett följebrev, vilket var fallet för de flesta daghem just nu. Andra orsaker till bortfall kan t.ex. bero på att man i misstag missat frågan eller att man ansåg att den inte var tillräcklig begriplig. I vissa fall fanns det kanske ett behov av en mera specifik följdfråga. Vi kan också fundera på om vi ställde rätt frågor, eller om någon fråga kunde ha formulerats olik.

Då vi gick igenom våra resultat lade vi märke till just några sådana frågor. Fråga 1 borde ha haft en möjlighet att bättre berätta vilka verktyg de hade utöver de vi gav som svarsalternativ. I den ursprungliga planen hade svaret "Övriga digitala verktyg" en öppen kommentarruta, men vid något skede har den fallit bort. Likaså kunde fråga 3, begärt en motivation till varför respondenten kände sig bekväm eller obekvämt med användningen av digitala verktyg. Vi ville gärna undvika många öppna kommentarrutor, men vi var lite väl försiktiga, då vi nu upptäcker att vi gärna skulle ha haft mera information om något. Andra möjligheten var förstås en mer specificerande följdfråga. Den frågan som vi hade mest problem med var dock fråga 14, som var den frågan som hade ett klart bortfall. Formuleringen av frågan var lite oklar, vilket kan ha lett till missförstånd. Visserligen är detta vanligt i en enkätundersökning, men det är ju något som bör undvikas till största möjliga grad. "Jag upplever inte att tillämpningen av digitala verktyg är svår" som svarsalternativ kunde ha varit en möjlighet, annars kunde vi ha ställt frågan på ett helt annat sätt. Vi upplever också att vi gärna kunde ha haft en eller två frågor gällande pedagogisk dokumentation.

I och med att vi inte gjort en skillnad på pedagogisk dokumentation och annan verksamhet med digitala verktyg, vet vi inte med vilken tankegång respondenterna besvarat frågor gällande användningen av digitala verktyg i verksamheten. Många respondenter kanske använder digitala verktyg specifikt för pedagogisk dokumentation, och därför haft svårt att ta ställning till våra frågor. Men från en annan synvinkel sett, kanske respondenterna besvarat våra frågor med både pedagogisk dokumentation och annan verksamhet i tankarna. Då vi inte vet, kan vi inte veta hur denna aspekt påverkat vårt arbete och våra resultat.

Vi anser att vår enkät i det stora hela är lättförstådd och lagom lång. Resultatanalysen var krävande, men vi upplever att vi lyckats presentera våra resultat på ett sätt som ger läsaren information om ämnet. Vi är också nöjda med våra stapeldiagram, som tydligare presenterar våra resultat än endast text skulle göra.

9.3 Validitet och reliabilitet

Enkät som metodval är ett bra sätt att få svar på våra frågeställningar, med tanke på sampelstorlek och generaliserbarhet. Det är inte alltid enkelt att vara kritisk mot sitt eget arbete, och så är det inte heller för oss. Men vi förstår att vårt arbete har sina starka sidor samt sina brister och försöker därför nu gå igenom dem.

Reliabiliteten mäts bland annat av frågor som avser att mäta samma sak, men är formulerade lite olika för att säkra att frågan inte missuppfattats. Detta kallas intern konsistens och reflekterar hur väl olika aspekter av samma variabel mäts. (Litwin 1995 s.24) I vårt arbete har vi försökt använda oss av flera frågor för att mäta samma aspekt. Vi anser därför att vårt arbete har en relativt bra intern konsistens. Validiteten i vårt arbete baserar vi främst på face validitet, alltså att våra frågor utifrån sett verkar mäta det som de skall mäta (Litwin 1995 s.35)

För att vi ska få en uppfattning om hur hög validitet vårt mätinstrument har kan man besvara följande tre vägledande frågor:

- Misslyckas man mäta något som man avsett att mäta med sitt mätinstrument?
- Vad lyckas mätinstrument att mäta av det som man avsatt att mäta?
- Vad mäter mätinstrument utöver det som man avsett att mäta?

(Kjellberg& Sörqvist 2014, s 92).

Syfte med vårt arbete var att mäta digitalt kunnande inom personalen. Vi samlade information genom en enkät med 22 frågor där vi använde oss av en femgradig Likertskala. Vi har ytterligare redovisat frågorna och svaren i stapeldiagram. På den vertikala axeln anges procentuell andel och den horisontella axeln beskrivs de olika svarsalternativen. Fördelningen visas på två axlar i enlighet med Jacobsen (2007, s 238).

Vi anser inte att vi misslyckats mäta något som vi avsett mäta, då vi fått svar på våra frågeställningar. Likaså anser vi att vår enkät lyckats mäta det som den skulle mäta. Dock tog vi inte fasta på hur personalen använder digitala verktyg i verksamheten i ett annat syfte, t.ex. i pedagogisk dokumentation. Vi undersökte inte heller hur de upplever att

digitala verktyg kan stöda verksamheten, endast hur de konkret använder digitala verktyg i verksamheten. Vi ställde endast frågan om de kan använda digitala verktyg, inte hur eller med vilket ändamål. Utöver det vi avsett mäta, fick dock information gällande attityden gentemot digitala verktyg även om det inte rakt hörde till våra frågeställningar.

Vi kan inte uttala på en generell nivå, men vi kan anta att det de svar vi fått från enkäten talar i stort sätt för de andra som arbetar inom småbarnspedagogik och använder sig av digitala verktyg. I och med att vår undersökning fokuserar på hälften av de svenska daghemmen i Helsingfors, är generaliserbarheten i andra städer inte en självklarhet. Men vi borde kunna generaliseras på just vår målgrupp, alltså de svenska daghemmen i Helsingfors.

9.4 Arbetsfördelningen

Arbetsfördelningen för vårt examensarbete är uppbyggd så att vi i början producerade fritt text utan att planera vem som skriver vad. Genom brainstorming kom vi tillsammans fram till de 22 frågor som vi har i vår enkät. Vi har skrivit tillsammans men Johanna har i stora drag hållit i trådarna samt producerat mera text. Vi har dock träffats och reflekterat tillsammans hur vi skall gå till väga för att nå ett så lyckat examensarbete som möjligt.

Vi kontaktade daghemmen tillsammans, först via epost men vissa ringde vi även till. Då vi fått vårt forskningslov, besökte vi en del av daghemmen tillsammans för att presentera oss för personalen. Största delen ville dock ha enkäten per epost på grund av tidsbrist. Då enkäterna var ifyllda, kom vi tillsammans överens om vem av oss hämtar dem. Från de daghem som var i centrum av Helsingfors, eller enklare tillgängliga med kollektiv trafik, hämtade Sofia enkäterna. Från de daghem som var enklare tillgängliga med bil hämtade Johanna enkäterna.

9.5 Fortsatt forskning

Vi valde att skriva vårt arbete om digitala verktyg inom småbarnspedagogiken, i och med att ämnet är mycket aktuellt och intresserar oss båda. Ämnet är mycket brett och vi har

bara snuddat lite i kanten av det. Det finns mycket inom användningen av digitala verktyg inom småbarnspedagogiken som ännu är oklart och kunde forskas inom. Därför vill vi föra fram förslag på andra aspekter som kunde skrivas om.

Vi undersökte endast från personalens perspektiv på sitt eget kunnande, så för att vidare utveckla och undersöka andra aspekter kunde man forska t.ex. i andra synvinklar som beaktar personalen, barnen eller föräldrarnas upplevelser kring användningen av digitala verktyg. Finns det något samband mellan dem eller skiljer de sig tydligt från varandra. Digitala verktyg blir allt mera väsentligare och synligare verktyg inom småbarnspedagogiken, så frågan blir hurdana tankar detta väcker inom personalen, barnen och föräldrarna. Även den konkreta användningen av digitala verktyg, eller mera grundlig forskning om applikationers påverkan på barnen, är något som vi anser att det krävs mera information om.

Vi är nöjda med vårt arbete som en helhet, och hoppas att Helsingfors stad kan utnyttja såväl våra resultat som själva enkäten, om än lite modifierad, i framtiden.

Vi vill tacka alla daghem som deltog i vårt examensarbete och gjorde detta möjligt. Vi tackar såväl daghemsföreståndarna för möjligheten att samarbeta med deras daghem som personalen som tog tiden på sig att svara på vår enkät.

10 KÄLLOR

- Arcada. 2017, *God vetenskaplig praxis i studier vid Arcada*. Tillgänglig: https://start.arcada.fi/sites/default/files/dokument/ovriga%20dokument/god_vetenskaplig_praxis_i_studier_vid_arcada.pdf Hämtad: 10.11.2017
- Avidov-Ungar, Orit & Forkosh-Baruch, Alona. 2018, Professional identity of teacher educators in the digital era in light of demands of pedagogical innovation, *Teaching and Teacher Education*, vol. 73, s.183-191. Hämtad: 25.8.2018 Tillgänglig: Science Direct
- Belo, Nelleke; McKenney, Susan; Voogt, Joke & Bradley, Barbara. 2016, Teacher knowledge for using technology to foster early literacy: A literature review, *Computers in Human Behavior*, vol. 60, s.372–383. Hämtad: 18.10.2017 Tillgänglig: Science Direct
- Burton, Suzanne L. & Pearsall, Aimee. 2016, Music-based iPad app preferences of young children, *Research Studies in Music Education*, vol. 38, nr. 1, s.75–91. Hämtad 18.10.2017 Tillgänglig: SAGE
- Blackwell, Courtney K.; Lauricella, Alexis R. & Wartella, Ellen. 2014, Factors influencing digital technology use in early childhood education, *Computers & Education*, vol. 77, s.82–90. Hämtad: 23.10.2017 Tillgänglig: Science Direct
- Cederlund, Christer & Berglund, Stig-Arne. 2014, *Socialpedagogik: pedagogiskt socialt arbete*, Stockholm: Liber AB, 183s.
- Digital Agenda for Europe. 2010, *Survey of Schools: ICT in Education Benchmarking Access, Use and Attitudes to Technology in Europe's Schools*. Tillgänglig: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/sites/digital-agenda/files/KK-31-13-401-EN-N.pdf> Hämtad: 9.11.2017
- Djurfeldt, Göran; Larsson, Rolf & Stjärnhagen, Ola. 2010, *Statistisk verktygslåda – samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*, 2uppl., Lund: Studentlitteratur, 480s.
- Ejlertsson, Göran. 2005, *Enkäter i praktiken – En handbok i enkätmetodik*, 2. uppl., Lund: Studentlitteratur, 157s.
- Elfström Pettersson, Katarina. 2018, How a template for documentation in Swedish pre-school systematic quality work produces qualities, *Contemporary Issues in Early Childhood*, s.1-13. Hämtad: 9.9.2018 Tillgänglig: SAGE
- Elofsson, Stig. 2005, Kvantitativ metod – struktur och kreativitet. I : Larsson, Sam; Lilja, John & Mannheimer, Katarina (red.). 2005, *Forskningsmetoder i socialt arbete*, Lund: Studentlitteratur, 426s.

- Europaparlamentet. 2006, *Europaparlamentets och rådets rekommendation av den 18 december 2006 om nyckelkompetenser för livslångt lärande*. Tillgänglig: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=celex%3A32006H0962> Hämtad: 9.11.2017
- Europeiska kommissionen. 2016. Tillgänglig: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-4081_sv.htm Hämtad: 6.11.2017
- Finansministeriet. 2016, *Digitalisering*. Tillgänglig: <http://vm.fi/sv/digitalisering> Hämtad: 7.11.2017
- Hagevi, Magnus & Viscovi, Dino. 2016, *Enkäter: Att formulera frågor och svar*, Lund: Studentlitteratur, 215 s
- Giddens, Anthony. 2003, *Sociologi*, 3. uppl., Lund: Studentlitteratur, 601s.
- Giddens, Anthony. 2007, *Sociologi*, 4. uppl., Lund: Studentlitteratur, 744s.
- Utbildningsstyrelsen. 2016, *Grunderna för planen för småbarnspedagogik*. Tillgänglig: http://www.oph.fi/download/179348_grunderna_for_planen_for_smabarnspedagogik_2016.pdf Hämtad: 26.10.2017
- Helsingfors. 2016, *Helsingin kaupungin opetuksen digitalisaatio-ohjelma vuosille 2016–2019: Koulutuksen ja oppimisen digistrategia*. Tillgänglig: https://www.hel.fi/sta-tic/liitteet/opev/Opetusvirasto_Digitalisaatiohanke_Webjulkaisu_FINAL.pdf Hämtad: 6.11.2017
- Helsingfors stad. 2017, *Barnen får synas och höras i stadsbilden*. Tillgänglig: <https://www.hel.fi/uutiset/sv/kasvatuksen-ja-koulutuksen-toimiala/den-nya-planen-for-smabarnspedagogik> Hämtad 10.11.2017
- Jacobsen, Dag Ingvar. 2007, *Förståelse, beskrivning och förklaring - Introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*, Lund: Studentlitteratur, 316s.
- Joint Research Centre. 2017, *DigComp*. Tillgänglig: <https://ec.europa.eu/jrc/en/digcomp> Hämtad: 6.11.2017
- Jönhill, Jan Inge. 2012, *Inklusion och exklusion: En distinktion som gör skillnad i det mångkulturella samhället*, Malmö: Liber AB, 216s.
- KenGuru. 2017, *Opettajien ja oppilaiden digitaalinen osaaminen*. Tillgänglig: http://www10.edu.fi/kenguru/?sivu=digitaalinen_osaaminen Hämtad: 9.11.2017
- Kirova, Anna & Jamison, Nicole M. 2018, Peer scaffolding techniques and approaches in preschool children's multiliteracy practices with iPads, *Journal of Early Childhood Research*, vol. 16, nr. 3, s.245–257. Hämtad: 9.9.2018 Tillgänglig: SAGE

- Kjellberg Anders & Sörqvist Patrik. 2014, *Experimentell metodik för beteendevetare*, Lund: Studentlitteratur, 324 s
- Lindahl, Mats Gunnar & Folkesson, Anne-Mari. 2012, ICT in preschool: friend or foe? The significance of norms in a changing practice, *International Journal of Early Years Education*, vol. 20, nr. 4, s.422–436. Hämtad 18.10.2017 Tillgänglig: EBSCO
- Litwin, Mark S. 1995, *How to measure survey reliability and validity*, Kalifornien: Sage Publications, 87s.
- Madsen, Bent. 2006, *Socialpedagogik - Integration och inklusion i det moderna samhället*. Lund: Studentlitteratur. 301s
- Masoumi, Davoud. 2015, Preschool teachers' use of ICTs: Towards a typology of practice, *Contemporary Issues in Early Childhood*, vol. 16, nr. 1 s.5–17. Hämtad 23.10.2017 Tillgänglig: SAGE
- Pedagogik i Helsingfors. 2017. Hämtad 23.10 Tillgänglig: <https://paddagogikihelsingfors.wordpress.com/about/kann-teknologin/>
- Planen för småbarnspedagogik i Helsingfors. 2017. Tillgänglig: https://www.hel.fi/static/liitteet/kasvatuksen-ja-koulutuksen-toimiala/Varhaiskasvatius/HKI_VASU_A4_SWE_sivuiltain_DIGI_100dpi.pdf Hämtad: 7.11.2017
- Rajan, Rekha S. 2012, Tapping into Technology: Experiencing Music in a Child's Digital World, *General Music Today*, vol. 28, nr. 1, s.8–11. Hämtad: 25.8.2018 Tillgänglig: SAGE
- Regeringskansliet. 2017, Stärkt digital kompetens i läroplaner och kursplaner. Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2017/03/starkt-digital-kompetens-i-laroplaner-och-kursplaner/> Hämtad: 6.11.2017
- Salmela, Pentti. 2018, Sammon taonta – tietotekniikan pitkä ja lyhyt historia. I: Nevalainen, Risto; Salmela, Pentti & Myllymäki, Reino, red. *Tietoyhteiskunnan kaksi puolta – Menneestä oppien, uutta oivaltaen*, Vanda: Ketterät Kirjat Oy, 328s
- SAOL. 2017, *Svenska Akademiens Ordlista*. Tillgänglig: <https://svenska.se/tre/?sok=digitalisering&pz=1> Hämtad: 6.11.2017
- Social- och hälsovårdsministeriet. 2016, *Digitalisaatio terveyden ja hyvinvoinnin tukena - Sosiaali- ja terveystieteiden digitalisaatiolinjaukset 2025*. Tillgänglig: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75526/JUL2016-5-halinnonalan-digitalisaation-linjaukset-2025.pdf> Hämtad: 6.11.2017

- Tjersland, Odd Arne; Engen, Gunnar; Jansen, Ulf & Lindelöf, Inger. 2011, *Allianser: Värderingar, teorier och metoder i socialt arbete*, Lund: Studentlitteratur, 343 s
- Trost, Jan. 2012, *Enkätboken*, 4 uppl., Lund: Studentlitteratur, 178s.
- Wall Emerson, Robert. 2017, Likert scales, *Journal of Visual Impairment & Blindness*, vol. 111, nr. 5, s.488
- Östnäs, Anders. 2007, Norm och normalisering inom handikappvetenskap och handikappindrott. I: Svensson, Kerstin, red. *Normer och normalitet i socialt arbete*, Lund: Studentlitteratur, 340s

11 BILAGOR

Bilaga 1. Följebrev

Bästa personal!

Vi är två socionomstuderanden från Yrkeshögskolan Arcada, som håller på med sitt examensarbete. Vårt examensarbete är en del av projektet "Känn teknologin! i daghemmen", med Helsingfors stad som uppdragsgivare. Examensarbetet har som syfte att kartlägga det digitala kunnandet hos personalen i Helsingfors stads daghem, samt på vilket sätt detta kunnande kan stödas.

I och med den nya grunden för planen för småbarnspedagogik, som togs i bruk på hösten 2017, är digitalisering och digital kunskap i centrum även inom småbarnspedagogiken. Vårt arbete har som fokus att förstå hur bra personalen själv anser att deras digitala kunnande är, inom sitt arbete, samt vad som påverkar situationen. I vår enkät behandlar vi därför användningen av digitala verktyg i den dagliga verksamheten på daghemmen.

Vi önskar att Ni, som experter på er egen arbetssituation, tar tiden att svara på vår enkät. Vi räknar med att det tar cirka 10–15 minuter att svara på våra frågor. Vi samlar inte in personliga data, utan är endast intresserade om hur personalen på Helsingfors stads daghem upplever sitt digitala kunnande. De som svarar går inte att identifiera i resultatredovisningen, så hela enkäten är anonym. De ifyllda enkäterna har endast vi tillgång till, men inte ens vi vet vem som fyllt i vilken enkät. När vårt examensarbete är klart och godkänt kommer enkäterna att förstöras, i enlighet med forskningspraxis. Deltagandet är totalt frivilligt, men vi hoppas på att så många som möjligt kan svara på enkäten.

Tack!

Med vänlig hälsning,

Johanna Asplund och Sofia Åberg
Yrkeshögskolan Arcada – Socionom

Bilaga 2. Enkät om digitalt kunnande

1. Vilka av dessa digitala verktyg finns tillgängliga på ditt daghem? Kryssa i.

☐	Bordsdator
☐	Bärbar dator
☐	Digital kamera
☐	Tablett
☐	Tablettdator
☐	Interaktiv smartskärm
☐	VHS/DVD/Blue-ray -spelare
☐	Övriga digitala verktyg

2. Hur ofta använder du ett digitalt verktyg med ett barn/barnen?

Inte alls. 1-2ggr/år. 1-2ggr/månad. 1-3ggr/vecka. Dagligen

3. Hur bekväm känner du dig med att använda digitala verktyg i verksamheten?

Mycket obekvämt. Obekvämt. Varken eller. Bekvämt. Mycket bekvämt.

4. Hur känns det för dig att använda olika digitala verktyg i verksamheten?

Svårt. Ganska svårt. Varken eller. Ganska lätt. Lätt.

5. Hur bra anser du själv att din digitala kunskap är?

Väldigt dålig. Dålig. Måttlig. Bra. Väldigt bra.

6. Vilka av dessa anser du att skulle stöda din möjlighet att använda digitala verktyg i verksamheten? Kryssa i.

	Utbildningstillfälle på daghemmet
	Utbildningstillfälle utanför daghemmet.
	Kollegers stöd.
	Möjlighet att bekanta mig med vad det finns för digitala verktyg.
	Exempel på hur digitala verktyg kunde användas i verksamheten.
	Material som jag kan läsa igenom.
	Jag behöver inget stöd.
	Något annat. Vad?

7. Användning av digitala verktyg ger ett mervärde för mitt arbete.

Stämmer inte alls (1) – Stämmer helt (5)

8. Jag har fått bra med stöd i införandet av digitala verktyg i verksamheten.

Stämmer inte alls (1) – Stämmer helt (5)

9. Jag känner mig trygg i den arbetssituation som uppstått i samband med den digitala satsningen.

Stämmer inte alls (1) – Stämmer helt (5)

Varför/varför inte?

10. Jag använder mig av nya verksamhetsmoment med hjälp av digitala verktyg.

Stämmer inte alls (1) – Stämmer helt (5)

11. Jag anser att digitala verktyg medför nya arbetssätt till verksamheten.

Stämmer inte alls (1) – Stämmer helt (5)

12. Jag anser att det är nödvändigt med en digital satsning inom småbarnspedagogiken.

Stämmer inte alls (1) – Stämmer helt (5)

13. Jag anser att jag vet hur jag skall använda digitala verktyg i verksamheten.

Stämmer inte alls (1) – Stämmer helt (5)

14. Varför kan tillämpning av digitala verktyg vara svårt (i verksamheten)?
Kryssa i.

☐	Jag vet inte hur jag använder vissa digitala verktyg
☐	Jag har inte tid att planera in dem i verksamheten
☐	Mina kolleger stöder mig inte
☐	Något annat. Vad?

15. Jag anser att användningen av digitala verktyg skulle vara lättare om det fanns mera stöd.

Stämmer inte alls (1) – Stämmer helt (5)

16. Jag vet hur jag skall använda digitala verktyg med barnen.

Stämmer inte alls (1) – Stämmer helt (5)

17. Jag anser att jag behöver utbildning för att kunna arbeta med digitala verktyg.

Stämmer inte alls (1) – Stämmer helt (5)

18. Jag anser den utbildning jag fått om digitala verktyg var tillräckligt omfattande.

Stämmer inte alls (1) – Stämmer helt (5)

19. Jag anser att jag kan på min arbetstid bekanta mig med digitala verktyg.

Stämmer inte alls (1) - Stämmer helt (5)

20. Jag klarar självständigt av att använda digitala verktyg inom småbarnspedagogiken.

Stämmer inte alls (1) - Stämmer helt (5)

21. Jag anser digitala verktyg inspirerar verksamheten.

Stämmer inte alls (1) - Stämmer helt (5)

22. Jag anser användningen av digitala verktyg medför delaktighet bland kollegorna.

Stämmer inte alls (1) – Stämmer helt (5)

Varför/varför inte?

Övriga kommentarer: